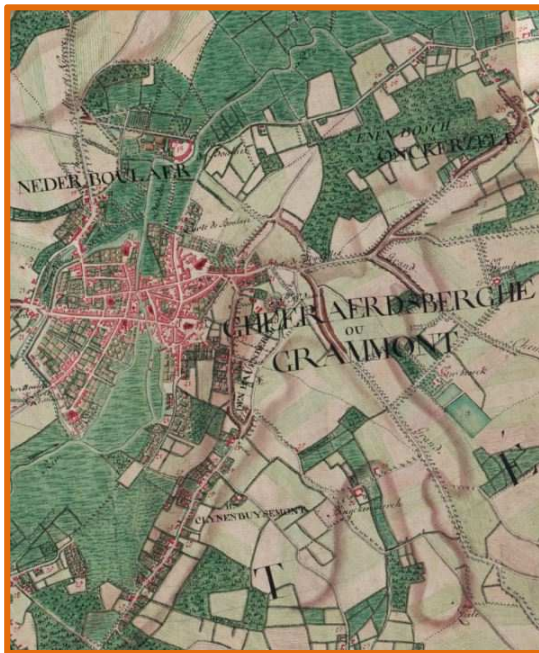

ARCHEOLOGIENOTA

GERAARDSBERGEN - PAPIERMOLENSTRAAT

J. CLAESSEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT, K. BOUCKAERT,
E. KEERSMAEKERS & A. DOUCET

JANUARI 2019

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Geraardsbergen - Papiermolenstraat

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Evelien Audenaert,
Kevin Bouckaert, Emma Keersmaekers & Alexander Doucet

Opdrachtgever

GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Willebroekkaai 36
1000 Brussel

Projectnummer

2019A39

Plaats en datum

Kortenaken, januari 2019

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2019A39
ISSN 2034-5615

© 2019 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	4
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht</i>	4
1.3	<i>Doelstellingen</i>	7
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	7
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	8
2	Huidige & toekomstige situatie	9
2.1	<i>Huidige situatie</i>	9
2.2	<i>Toekomstige situatie.....</i>	9
3	Bureauonderzoek.....	12
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	12
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	20
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen.....</i>	27
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	38
4	Resultaten bureauonderzoek	40
4.1	<i>Algemeen</i>	40
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	40
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	42
4.4	<i>Programma van maatregelen.....</i>	45
5	Bibliografie	46
6	Figurenlijst.....	48
7	Plannenlijst.....	49

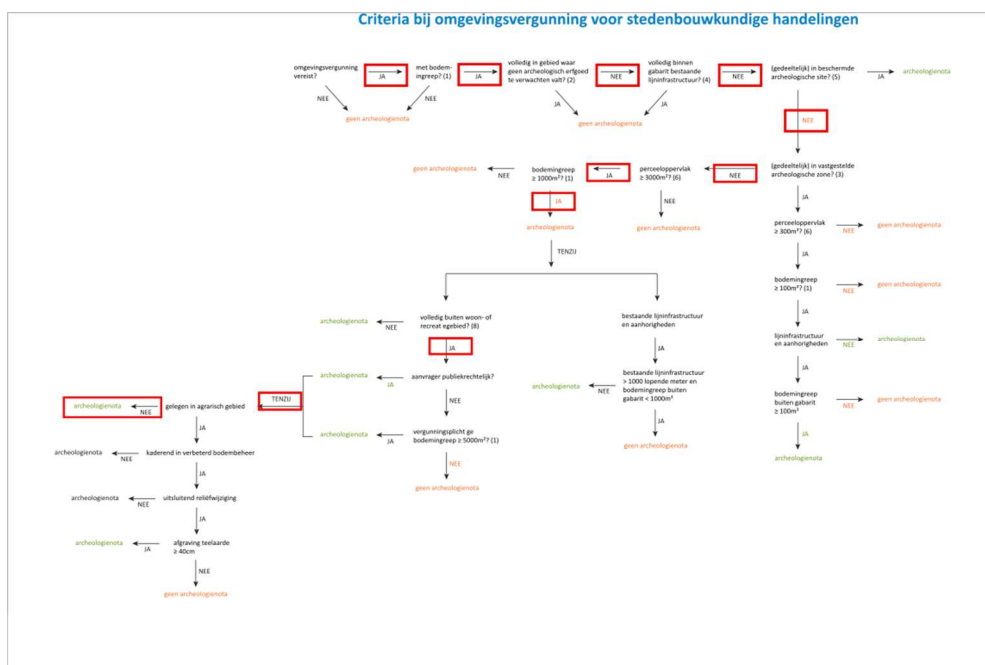
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

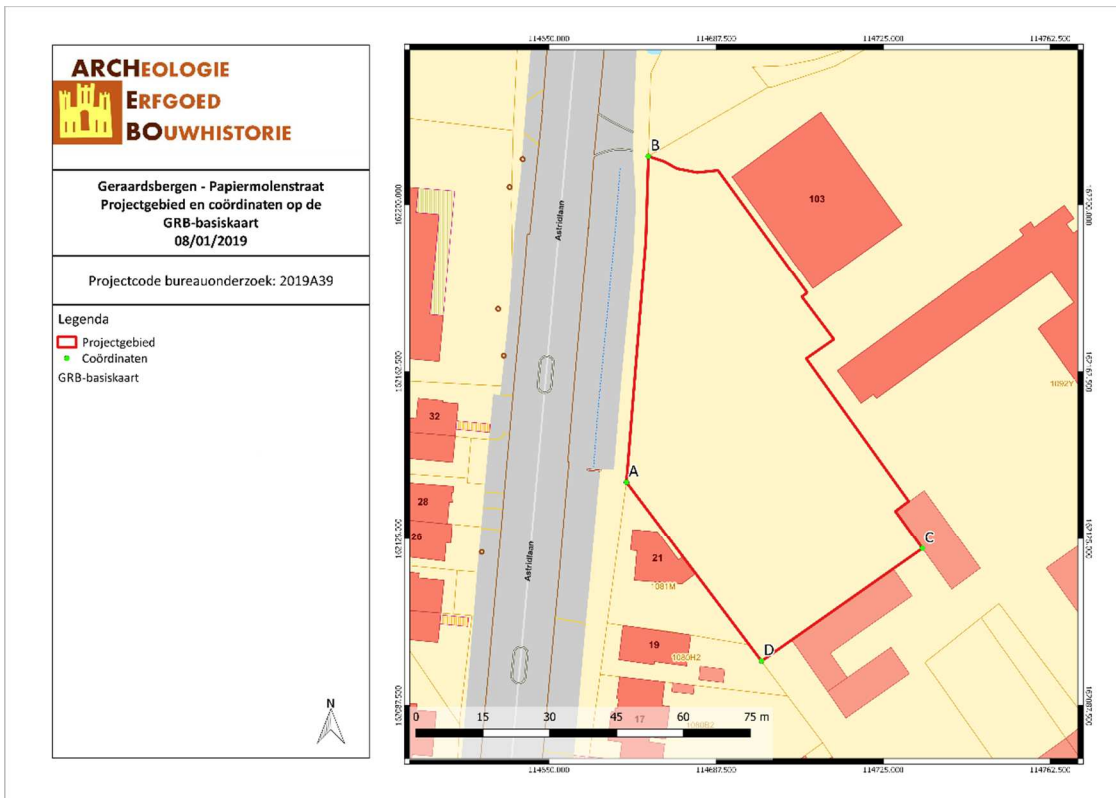
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap een archeologienota opgemaakt voor het terrein te Papiermolenstraat 103 in Overboelare, een deelgemeente van Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen). Op het projectgebied zal door de opdrachtgever een sporthal gebouwd worden. Deze sporthal zal ca. 1295 m² groot zijn. Aan de hoofdingang wordt een luifel voorzien van ca. 13m². Ter hoogte van de Astridlaan wordt een inrit voor laden en lossen en een opstelplaats voor de brandweer voorzien. Deze zal aangelegd worden met grasdallen. Eveneens ter hoogte van de Astridlaan wordt een terraszone aan de sporthal voorzien. Deze zal, net zoals de verharding aan de inkom, aangelegd worden met klinkers. Ten zuidoosten van de sporthal wordt nog een zone voorzien voor verdere uitbreidingen. De sporthal wordt grotendeels omgeven door dolomiet met boordsteen, die op zijn beurt omgeven wordt door een grasstrook en groenbeplanting. Er wordt een infiltratie-bekken voorzien, maar de exacte positie van dit bekken dient nog besproken te worden. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 4 243,01 m².

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in januari 2019 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon bij de opdrachtgever, GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, was dhr. Johan Olbrechts (Pellikaan Real Estate bvba). In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

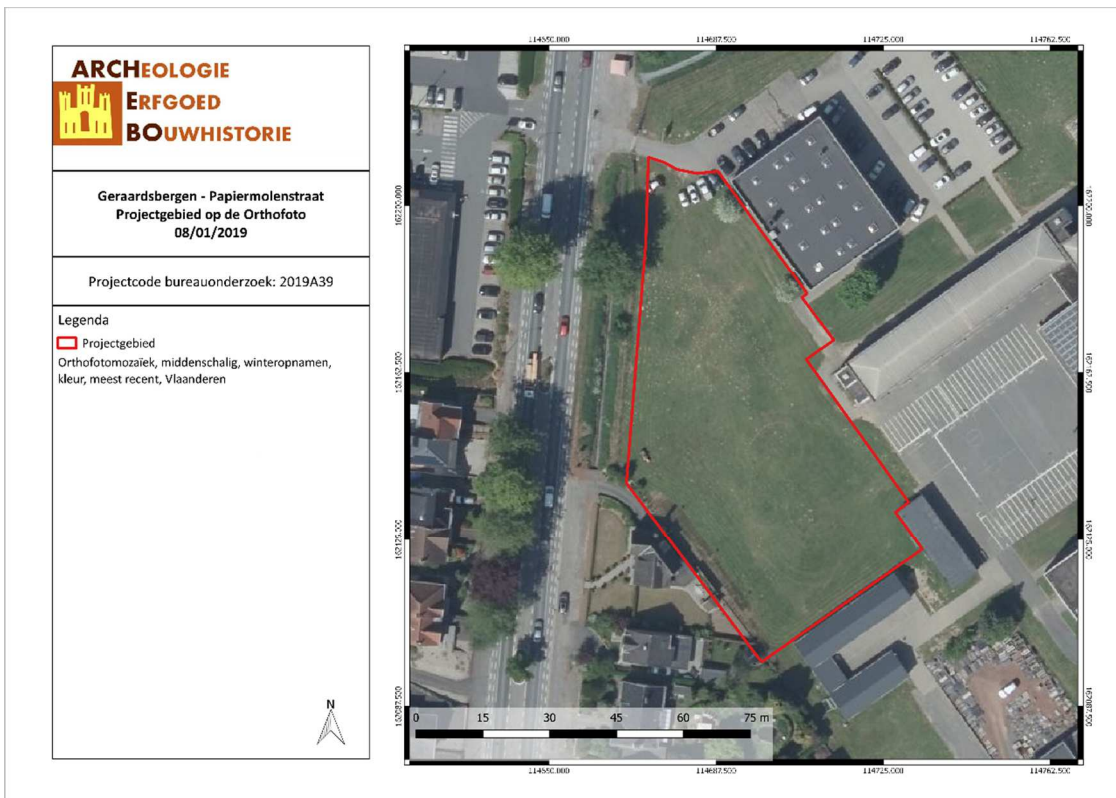
Administratieve fiche																									
Naam site:	Geraardsbergen - Papiermolenstraat																								
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem																								
Ligging:	Oost-Vlaanderen, Geraardsbergen, deelgemeente Overboelare, tussen Papiermolenstraat 103 en Astridlaan																								
Kadaster:	Geraardsbergen, afdeling 4, sectie A, perceelnummer 1092y (deel)																								
Coördinaten:	<table border="0"> <tr> <td>A</td> <td>X</td> <td>114667.379</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>162137.724</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>X</td> <td>114672.299</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>162210.866</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>X</td> <td>114733.813</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>162122.763</td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>X</td> <td>114697.699</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>162097.504</td> </tr> </table>	A	X	114667.379		Y	162137.724	B	X	114672.299		Y	162210.866	C	X	114733.813		Y	162122.763	D	X	114697.699		Y	162097.504
A	X	114667.379																							
	Y	162137.724																							
B	X	114672.299																							
	Y	162210.866																							
C	X	114733.813																							
	Y	162122.763																							
D	X	114697.699																							
	Y	162097.504																							
Opdrachtgever:	GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap Willebroekkaai 36 1000 Brussel																								
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaeken																								
Projectcode bureauonderzoek:	2019A39																								
Projectleiding:	Jan Claesen																								
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014																								
Bewaarplaats archief:	GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap																								
Grootte projectgebied:	Ca. 4 243,01 m ²																								
Uitvoeringsperiode:	Januari 2019																								
Reden van de ingreep	Bouw van sporthal, aanleg terras en groene zone																								
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.																								
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, sporthal, gebieden voor gemeenschapsvoorziening en openbaar nut																								

De onderstaande GRB-kadasterkaart, de Orthofoto en het Gewestplan tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

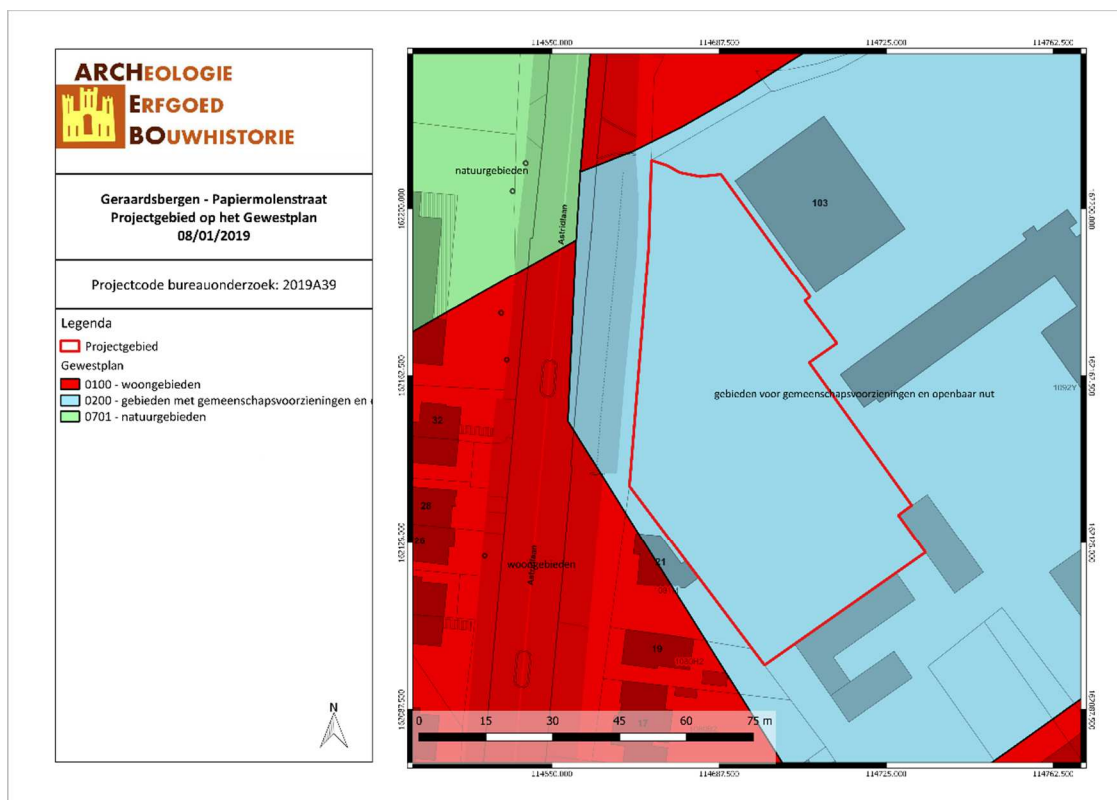
GEPA/19/01/08/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2019)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek omwille van economische redenen. Het is op dit ogenblik niet zeker of men de bouwvergunning zal verkrijgen.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

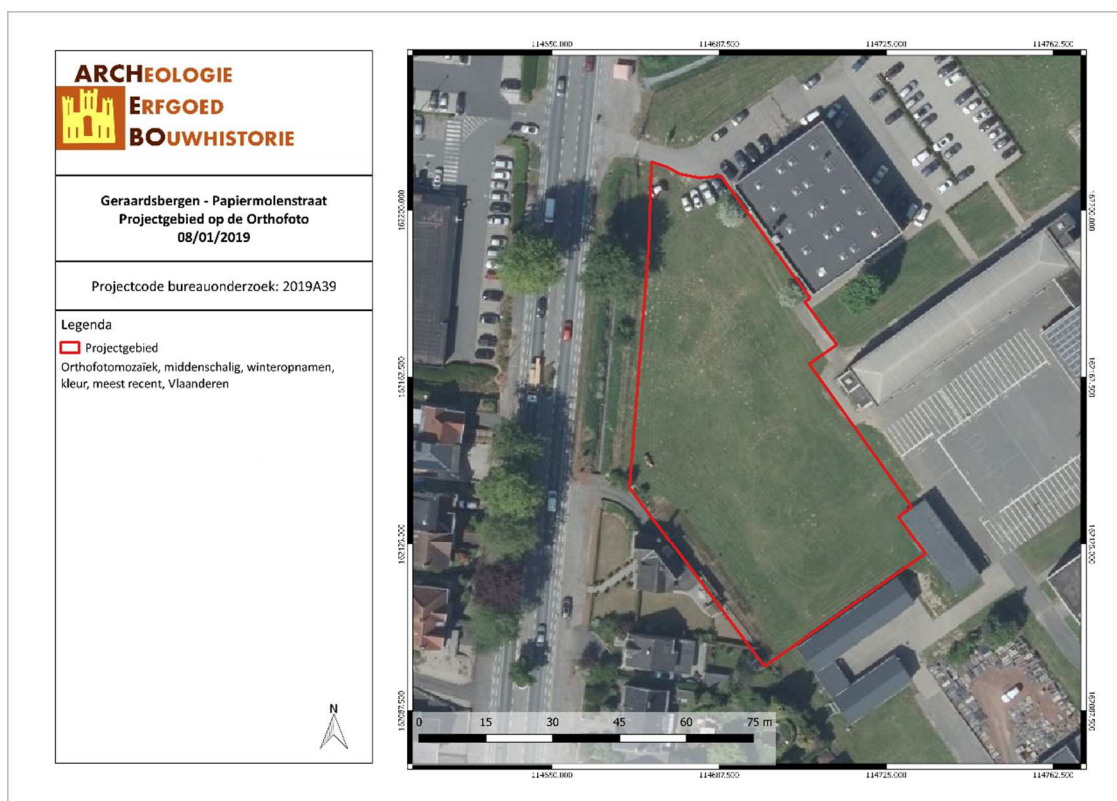
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied ligt aan de Astridlaan, op het terrein van het Koninklijk Atheneum GO! Van Geraardsbergen (Papiermolenstraat 103 9500 Geraardsbergen). Op de plaats waar de nieuwe sporthal zal komen, ligt op dit moment gras.

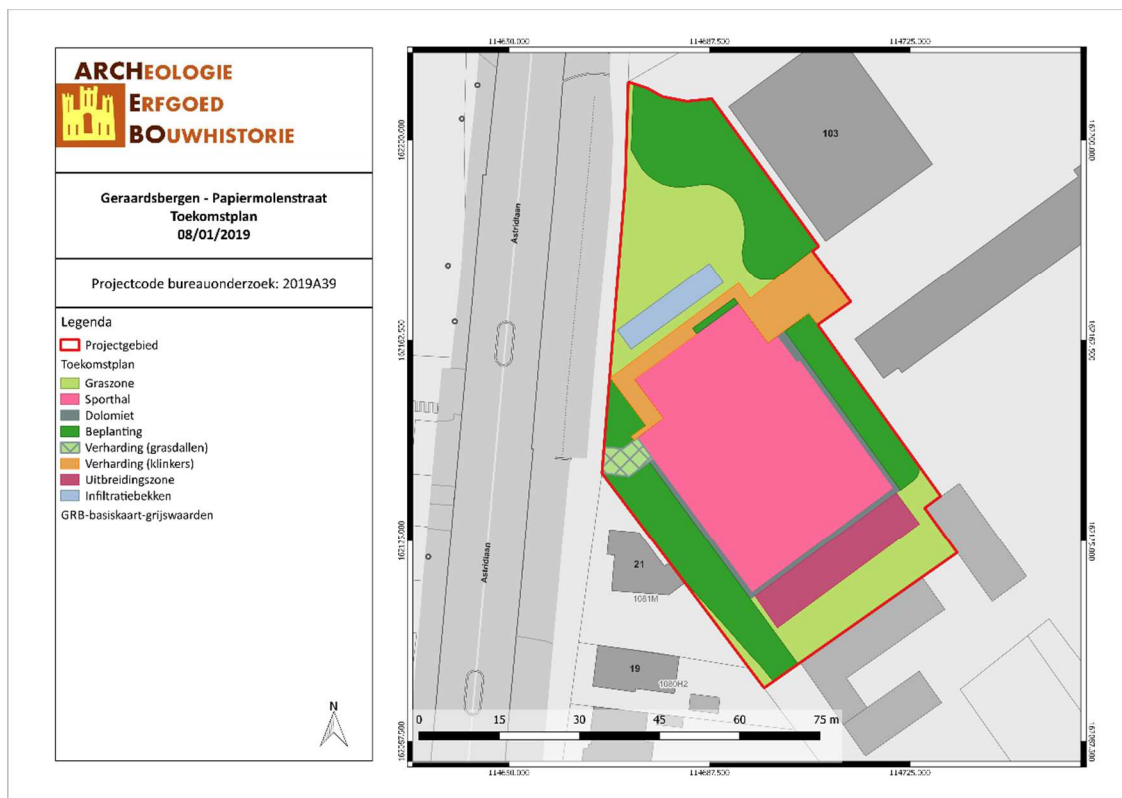

GEPA/19/01/08/4 - Digitale aanmaak

Figuur 5: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Op het projectgebied zal door de opdrachtgever een sporthal gebouwd worden. Deze sporthal zal ca. 1295 m² groot zijn. Aan de hoofdingang wordt een luifel voorzien van ca. 13m². De funderingen zullen uitgevoerd worden volgens de plannen van de stabiliteitsstudie. Ter hoogte van de Astridlaan wordt een inrit voor laden en lossen en een opstelplaats voor de brandweer voorzien. Deze zal aangelegd worden met grasdallen. Eveneens ter hoogte van de Astridlaan wordt een terraszone aan de sporthal voorzien. Deze zal, net zoals de verharding aan de inkom, aangelegd worden met klinkers. Ten zuidoosten van de sporthal wordt nog een zone voorzien voor verdere uitbreidingen. De sporthal wordt grotendeels omgeven door dolomiet met boordsteen, die op zijn beurt omgeven wordt door een grasstrook en groenbeplanting. Er wordt een infiltratie-bekken voorzien, maar de exacte positie van dit bekken dient nog besproken te worden. Daarnaast zullen nieuwe rioleringen aangelegd worden voor regenwater (aangesloten op regenwaterputten), afvalwater en fecaal water (aangesloten op septische tank). De diameter van de leidingen varieert tussen 90 en 400 mm. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 4 243,01 m².

GEPA/19/01/08/5 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

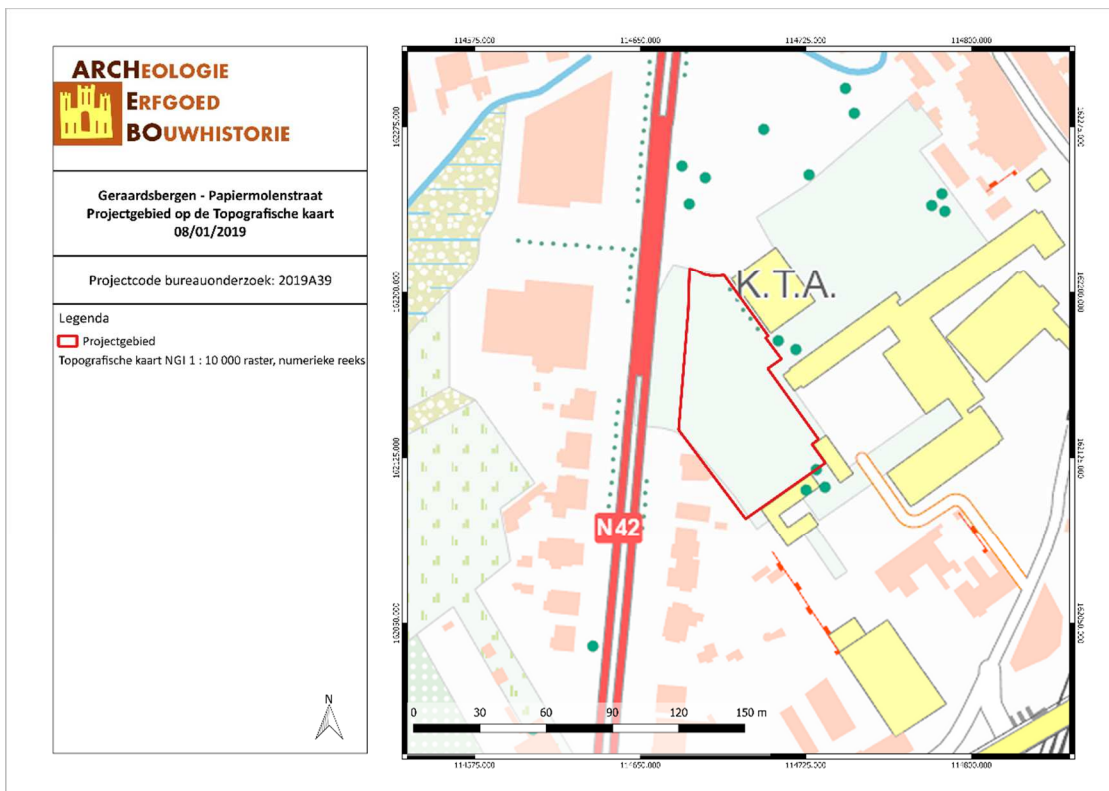
De gebruikte kaarten werden in gegeoreferentieerde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

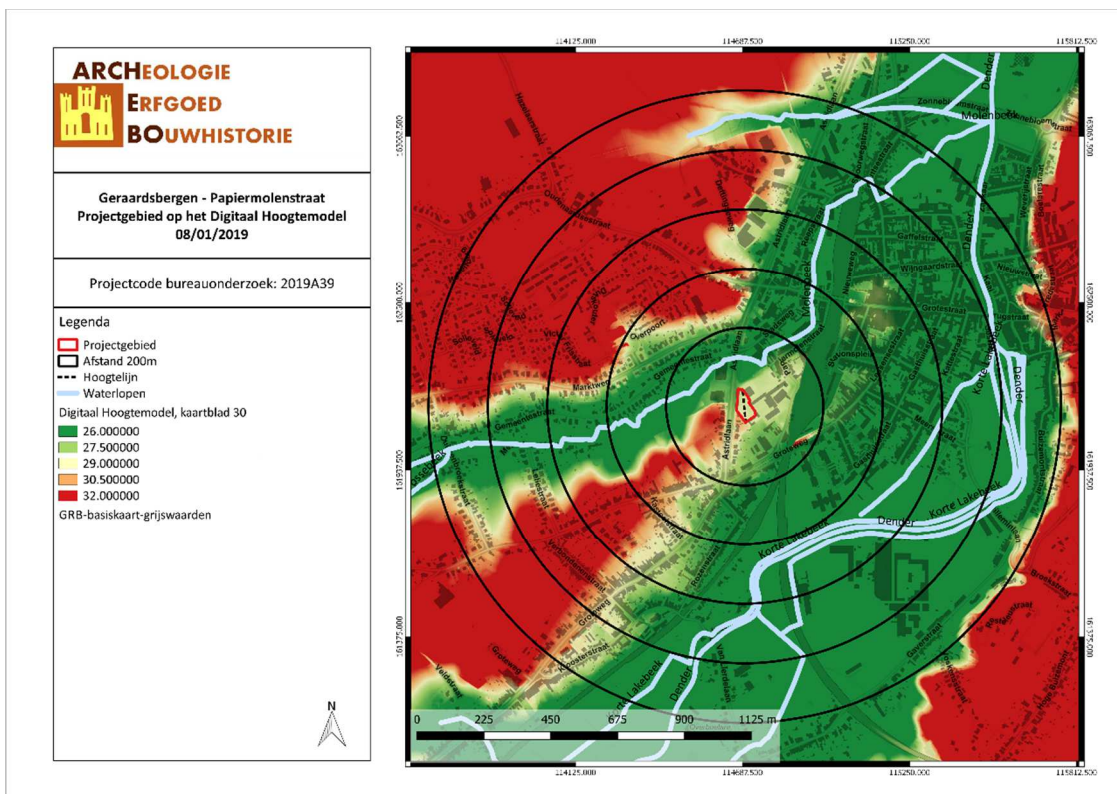
Het projectgebied ligt aan de Papiermolenstraat 103 in Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen), grenzend aan de Astridlaan. De gemeente Geraardsbergen bestaat uit de volgende deelgemeenten: Geraardsbergen, Onkerzele, Goeferinge, Over- en Nederboelare (sinds fusie 1971), Moerbeke, Ophasselt, Viane, Zarlardinge, Grimminge, Idegem, Nieuwenhove, Schendelbeke, Smeerebbevloerzegem, Waarbeke en Zandbergen (sinds fusie 1977). Ze wordt omringd door de gemeenten Brakel, Lierde, Herzele, Ninove, Galmaarden en Bever. In het zuiden grenst de gemeente met de Waalse provincie Henegouwen. Het projectgebied ligt op een rug, geflankeerd door twee valleien. Ca. 100m ten noorden van het projectgebied stroomt de Molenbeek en tussen ca. 400m en 100m ten zuidoosten van het projectgebied stroomt de Dender. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 28,5 en 30 meter boven de zeespiegel. Kadastraal ligt het terrein in Geraardsbergen, afdeling 4, sectie A, perceelnummer 1092y (deel).

Gezien de topografische ligging dicht bij een natuurlijke waterloop is er een verwachting op Steentijd. Het terrein ligt op een rug tussen twee natte valleien, waardoor er een hoge verwachting is op Steentijdkampementen. De overgang van natte valleien naar een droge rug zorgt voor veel ecologische variatie. Hierdoor is er een sterke aantrekkingskracht op mens en dier. Steentijd werd ook reeds aangetroffen in de westelijke vallei.

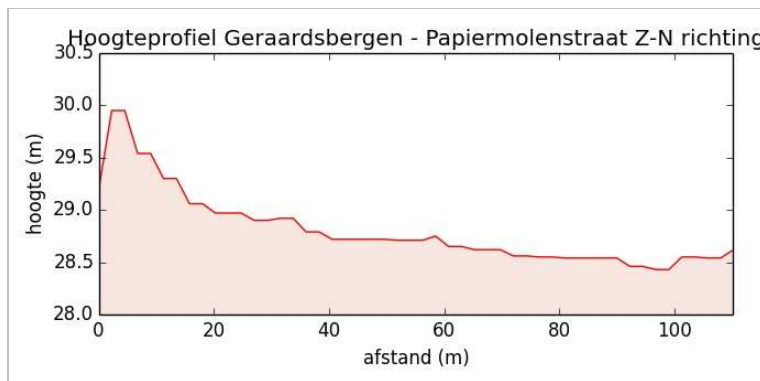
GEPA/19/01/08/6 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/7 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019)

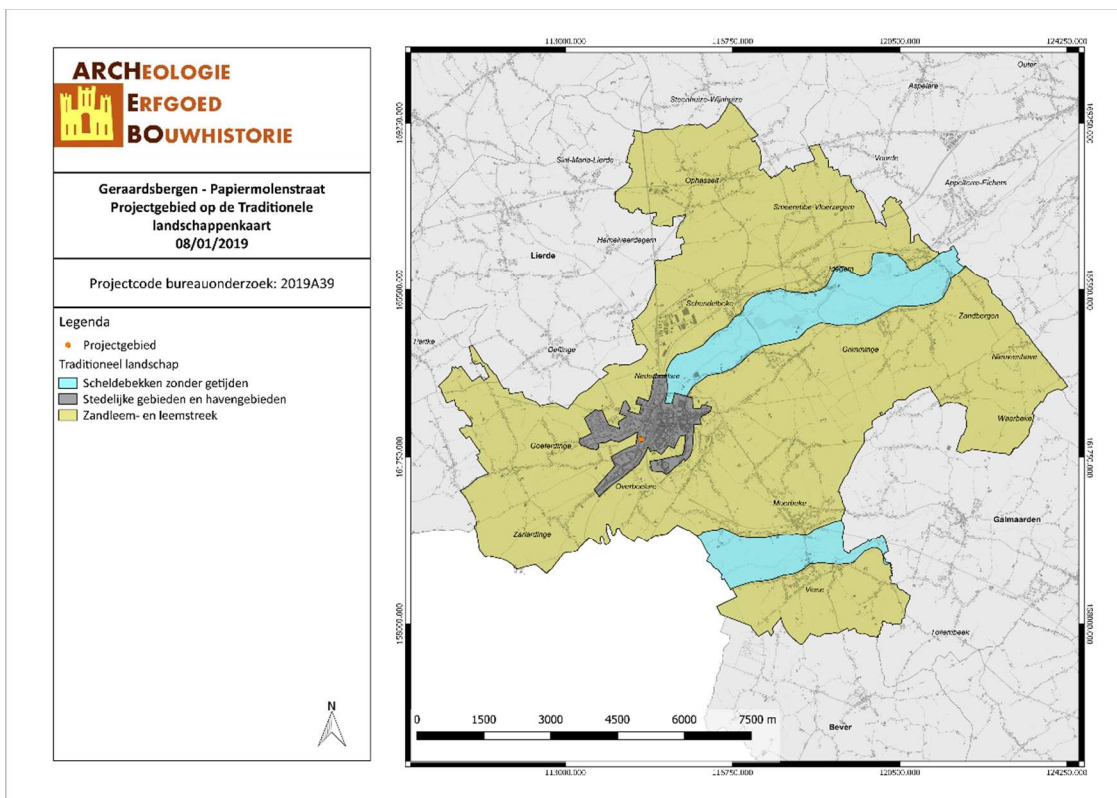

Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in Z-N richting (Geopunt, 2019)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als ‘Stedelijke gebieden en havengebieden’. De gehele gemeente Geraardsbergen wordt grotendeels gekarteerd als ‘Zandleem- en leemstreek’ en als ‘Stedelijke gebieden en havengebieden’ en ‘Scheldebekken zonder getijden’.

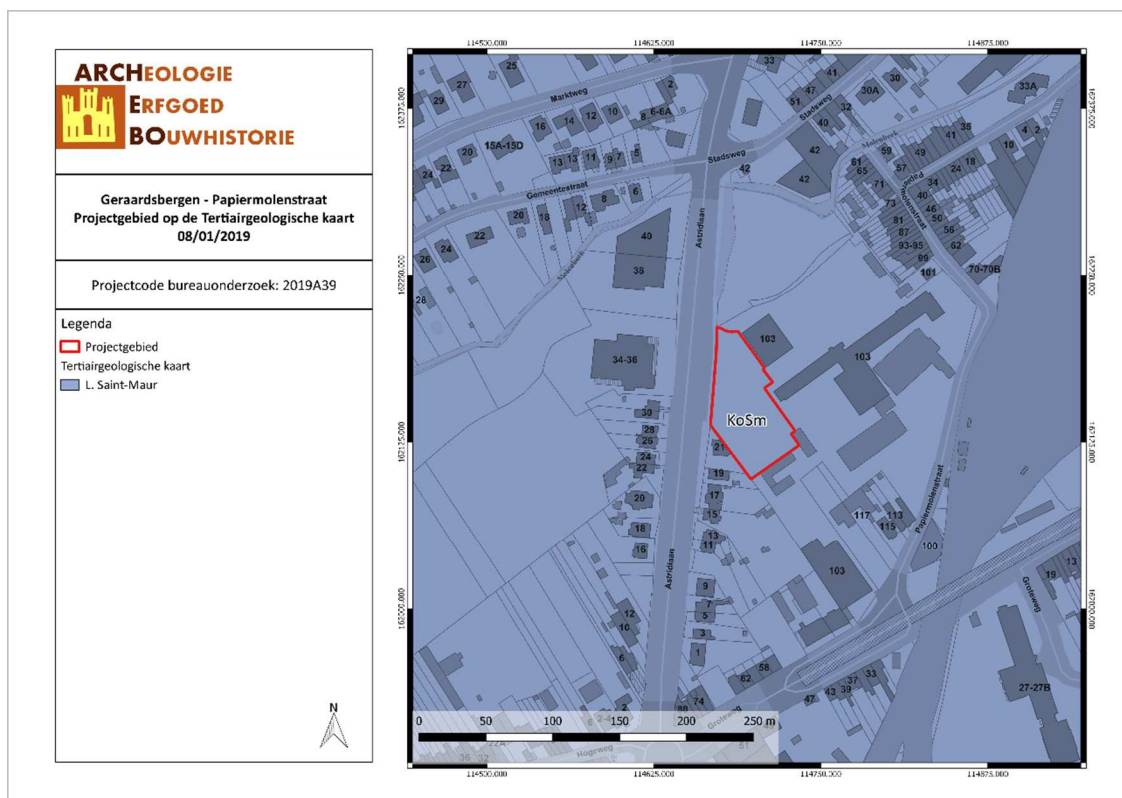
GEPA/19/01/08/8 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Geraardsbergen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2019)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het onderzoeksterrein zich binnen het Lid van Saint-Maur (Formatie van Kortrijk). De Formatie van Kortrijk (Ko) is omschreven als een doorgaans kleilig facies met weinig macrofossielen. In het karteringsgebied wordt de Formatie van Kortrijk opgesplitst in het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. De Formatie van Kortrijk neemt de grootste delen van het karteringsgebied in met uitzondering van de strook in de omgeving van Lendeledede, de hoger gelegen gebieden in de omgeving van Bellegem, het

gebied van Otegem tot Kruishoutem en in grote delen van de Vlaamse Ardennen. Het Lid van Saint-Maur (KoSm) bestaat uit een vrij homogene zeer fijn siltige klei, waarin enkele dunne intercalaties van grof siltige klei of kleilig zeer fijn silt voorkomen.¹

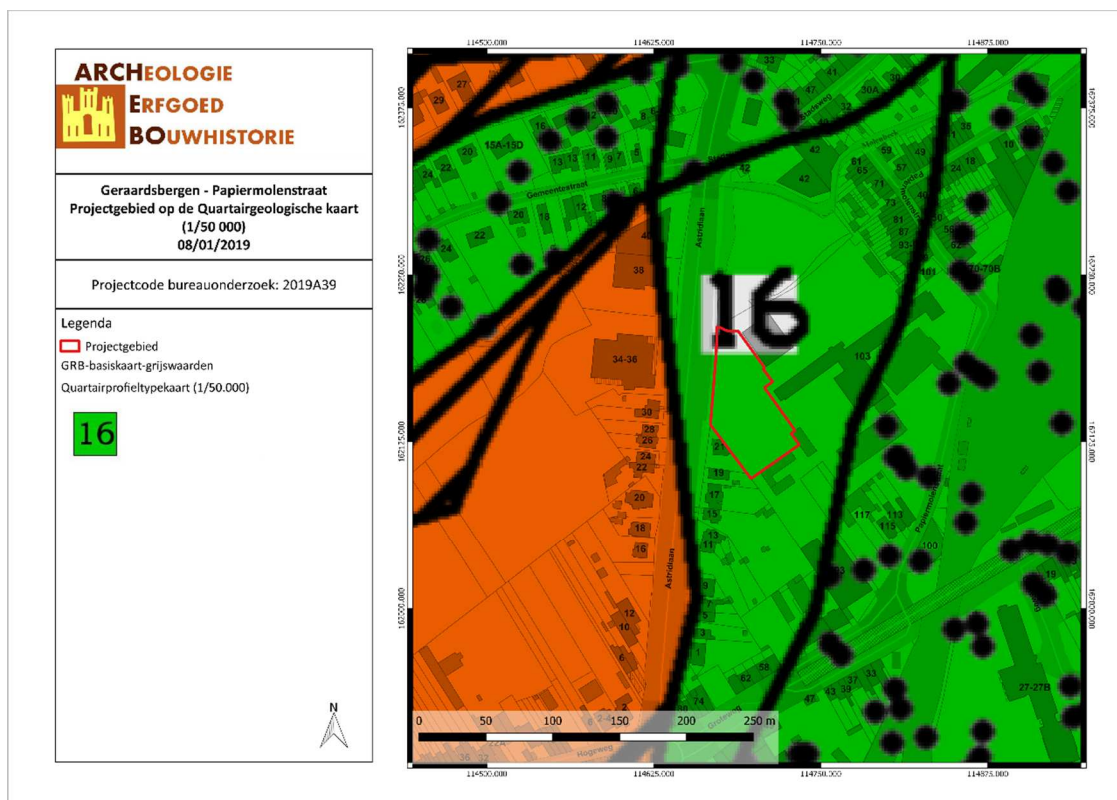
GEPA/19/01/08/9 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2019)

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich volledig binnen type 3. Dit type omvat Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Hierop werden eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of van mogelijk het Vroeg-Holoceen afgezet.

¹ F. Bogemans, red., *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart - kaartblad 29, Kortrijk* (Vlaamse overheid, dienst Natuurlijke Rijdommen, 2007), 10.

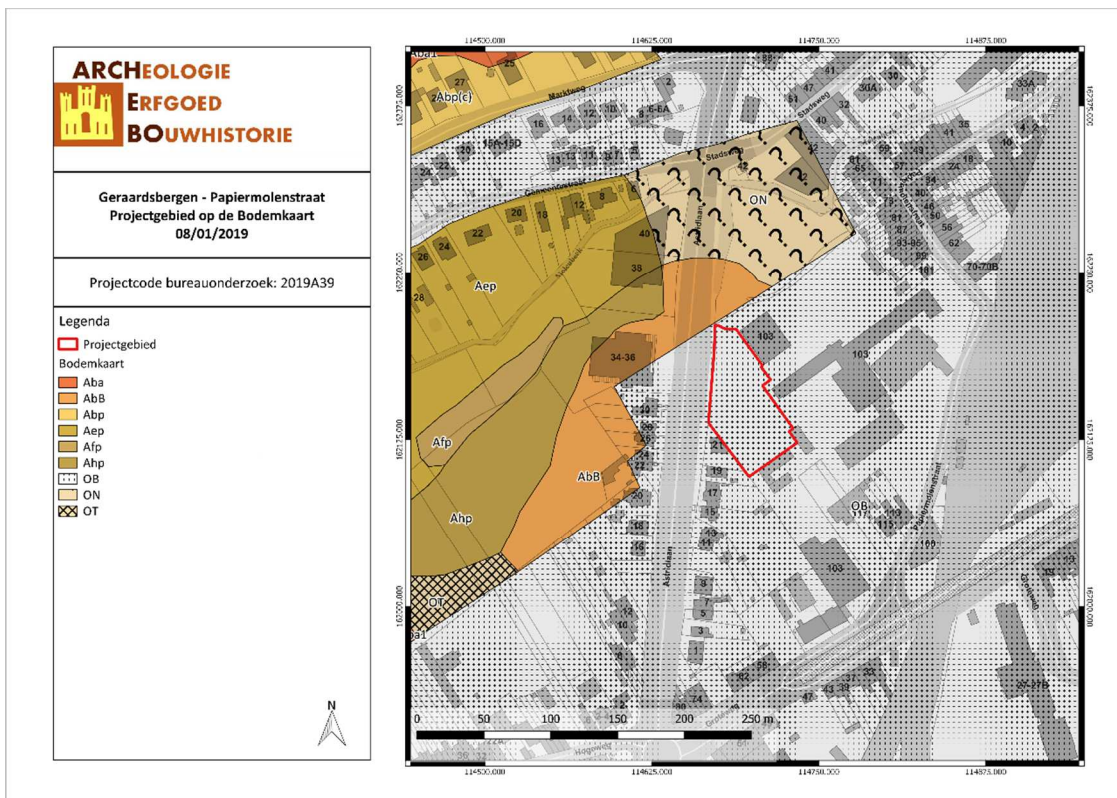
GEPA/19/01/08/11 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2019)

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied omschreven als OB (onder bebouwing). Ten noorden van het projectgebied wordt de bodem gekarteerd als AbB. Deze bodem bestaat uit droge leemgronden met structuur of textuur B horizont. De bodems zonder substraat zijn meestal kunstmatig ontstaan door de ontginning van het leemdek als baksteenaarde. Het leem werd meestal afgegraven tot de top van de kalkrijke loess. Hiertussen komen pleksgewijs intacte leemgronden voor. Bij de substraatgronden is het leemdek betrekkelijk dun, soms is een textuur B aanwezig. Het substraat begint meestal tussen 20 en 80 cm. De ondiepe leemgronden komen voor op enkele toppen van Tertiaire ontsluitingen, maar voornamelijk op hellingen.²

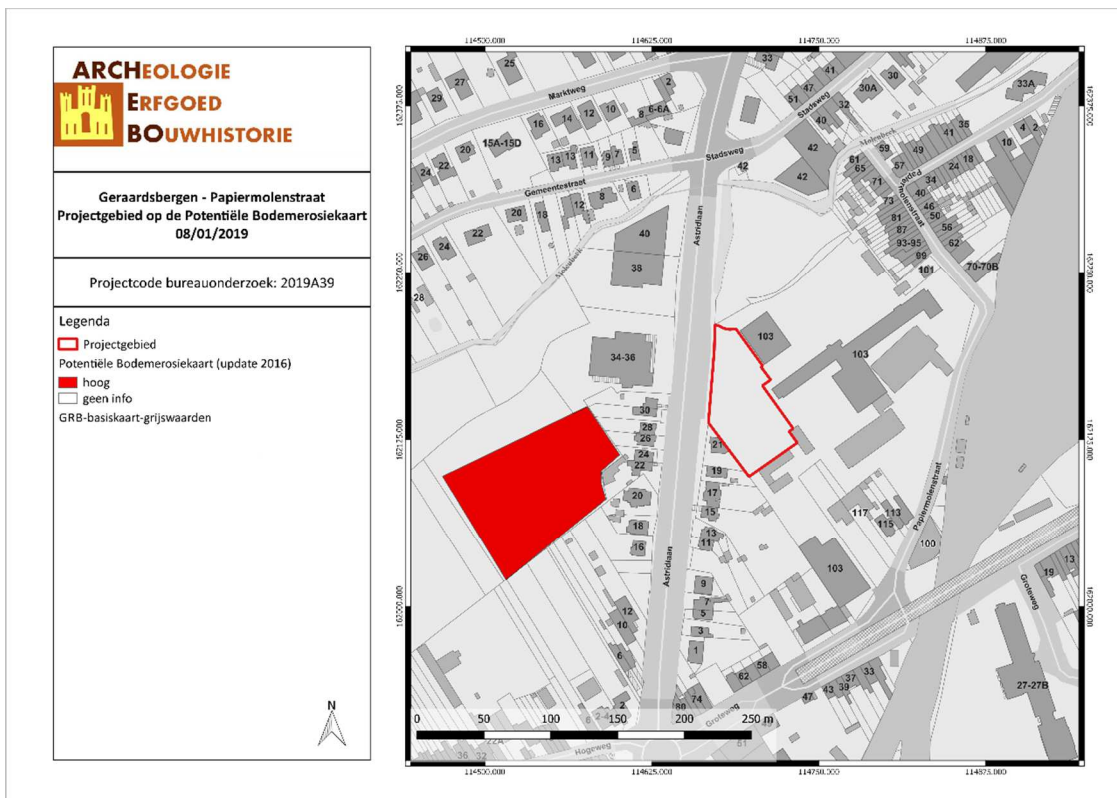
² E Van Ranst en C Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 168, 275, 298–99, 330.

GEPA/19/01/08/12 - Digitale aanmaak

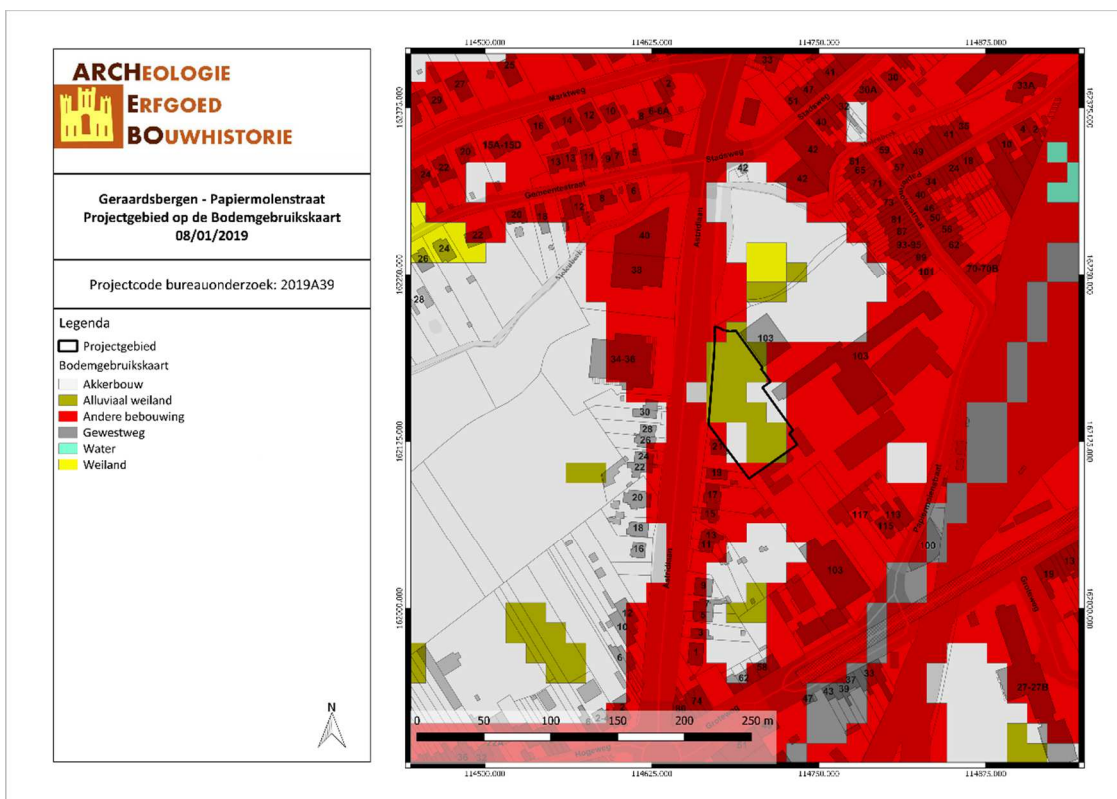
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2019)

Op de Potentiële bodemerosiekaart is over het projectgebied geen informatie beschikbaar. Volgens de bodemgebruikskaat ligt het projectgebied grotendeels binnen 'Alluviaal weiland'. Kleinere delen, in het noorden, oosten en zuiden van het projectgebied, worden gekarteerd als 'Akkerland' of 'Andere bebouwing'.

GEPA/19/01/08/13 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/14 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2019)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de ruime omgeving. Ten westen van het projectgebied bevinden zich drie CAI-locaties. Tussen ca. 400m en 600m van het projectgebied zijn een afslag in silex uit de Steentijd en greppels, kuilen, paalsporen, enkele fragmenten rood aardewerk en een bodemfragment van een bord in faience uit de Nieuwe Tijd (CAI 156978) gevonden tijdens een opgraving. Ca. 500m zuidwaarts is een grafveld uit de Merovingische periode (CAI 501706) gevonden. In dit grafveld werden grafgraven gevonden, waaronder wapens, juwelen vervaardigd uit glaspasta en amberkralen, goud, vaatwerk, paardensporen en fibulae. Het gevonden botmateriaal was echter slecht bewaard. Er werden eveneens paardengraven ontdekt. Ca. 800m ten westen van het projectgebied zijn tijdens een mechanische prospectie een gracht en greppelfragmenten en een cirkelvormig spoor met geglaazuurd aardewerk, verbrande leem en baksteenfragmentjes uit de Nieuwe tijd (CAI 211666) gevonden.

Ca. 400m ten zuidoosten van het projectgebied stond in de Merovingische periode een kerk, oorspronkelijk gewijd aan Sint-Amandus. Delen uit de 8ste eeuw werden bewaard. Op de plaats van deze Merovingische kerk werd in de loop van de Volle Middeleeuwen een nieuwe kerk opgetrokken en in de 17de eeuw werd een priorij opgetrokken voor de Benedictinessen. Bij de oprichting van het klooster werd het bestaande kerkje uit de Volle Middeleeuwen mee geïntegreerd (CAI 503741). Net ten zuidwesten van CAI-locatie 503741 zijn tijdens een mechanische prospectie meerdere vondsten gedaan. Het betreft in de eerste plaats een fragment van een greppel uit de IJzertijd. Deze greppel wordt geassocieerd met een grote, handgevormde, aardewerken wandscherf (CAI 210769). Op dezelfde locatie zijn ophogingslagen en enkele grondsporen (kuilen, paalkuil, greppels) uit de Volle Middeleeuwen gevonden en een gracht en kleine veldoven uit de Late Middeleeuwen. De gracht werd gedateerd in de 14de-15de eeuw en is mogelijk een oudere fase van de stadsgracht. De datering gebeurde o.b.v. scherven die in de grachtvulling zijn gevonden. De veldoven was ingegraven in de Volmiddenleeuwse ophogingslagen. Een functie als pottenbakkersoven lijkt uitgesloten. Tenslotte werden op deze locatie ook enkele vondsten en sporen uit de Nieuwe Tijd aangetroffen. Het betreft een tweede oven, een vestinggracht en een wallichaam. De oven, die wellicht een baksteenoven is, werd o.b.v. puin- en mortelfragmenten gedateerd in de Postmiddeleeuwen. De vestinggracht hoorde bij de stadsversterking van Geraardsbergen en was 13m breed. De dempingslagen van deze gracht dateren uit de 19de eeuw. Het wallichaam had een minimale hoogte van 1m en een minimale breedte van 12m. Deze wal werd geassocieerd met funderingsresten en met zandsteen- en baksteenfragmenten.

Tussen ca. 550 en 700m ten oosten van het projectgebied zijn sporen gevonden van een hospitaal uit de Volle Middeleeuwen (CAI 502277). Het hospitaal werd opgericht door Boudewijn IX. Vandaag bevinden zich op deze locatie de Kunstacademie van Geraardsbergen en het Algemeen Stedelijk Ziekenhuis - campus Geraardsbergen. Ca. 200m verder oostwaarts is een deel van de Middeleeuwse stadsomwalling gevonden (CAI 502295).

Ca. 500m ten noordoosten van het projectgebied zijn twee greppels uit de Volle Middeleeuwen gevonden, te dateren in de 12de eeuw a.d.h.v. aardewerk en sporen van de Laatmiddeleeuwse achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat. De restanten bestonden uit perceelsgreppels en een afvalkuil (CAI 210767). Op dezelfde locatie zijn ook talrijke Laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen en een Laatmiddeleeuwse ovenstructuur, aangelegd in de vulling van enkele leemwinningskuilen, gevonden. De juiste functie van de ovenstructuur kon niet achterhaald worden. Tenslotte werden vier afvalkuilen uit de Nieuwe Tijd, restanten (voornamelijk afvalkuilen) op de achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat uit de Nieuwe Tijd en de 19de eeuw, een

ophogingspakket en afval- en puinkuilen uit de 19de eeuw en twee vierkante bakstenen structuren (beerbakken?) en enkele afvalkuilen uit de Nieuwste Tijd gevonden. Al deze vondsten werden aangetroffen tijdens mechanische prospectie en een opgraving.

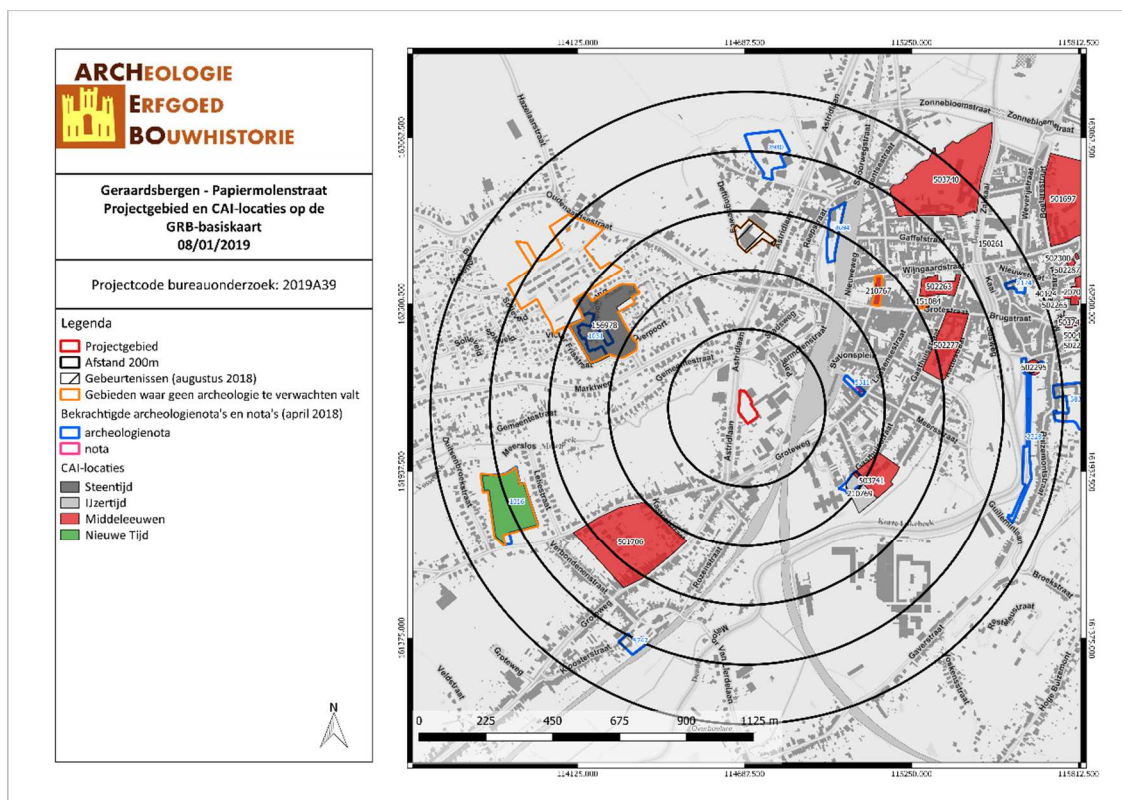
Ongeveer 150m oostwaarts van CAI-locatie 210767 zijn meerder vondsten geregistreerd. Het betreft in de eerste plaats een Volmideleeuwse kuil met daarin verbrand materiaal, Laatmideleeuwse leemontginningskuilen en een ovenstructuur en muurresten en baksteenstructuren uit de Nieuwe Tijd (CAI 214453). Deze vondsten werden allen aangetroffen tijdens een opgraving. Ten oosten van deze vondsten zijn tijdens een opgraving een hele reeks vondsten aangetroffen binnen CAI-locatie 151084. Het betreft een spoor uit de Volle Middeleeuwen, waar in de vulling één randfragment van een kogelpot werd aangetroffen, een kleine rechthoekige kuil met twee scherfjes rood en grijs aardewerk, een paalspoor en een kuil met enkele stukjes steengoed, allen daterend uit de 16de eeuw, een 17de-eeuwse kuil met een volledig bewaard faiencebord, een 18de-eeuwse kuil met baksteenpuin, fragmenten van Delftse tegels, glas, botmateriaal en vaatwerk (rood aardewerk, steengoed, faience, porselein), een niet nader gedateerd paalspoor en twee kuilen, waarvan in de ene het karkas van een rund en in de andere het skelet van een paard werd aangetroffen. Het karkas en skelet vertonen geen bewerkings- en/of snijsporen, waardoor men vermoedt dat de dieren volledig werden begraven. Vervolgens werden binnen CAI-locatie 151084 nog een hele reeks sporen en vondsten aangetroffen die dateren uit de Late Middeleeuwen. Het betreft een kuil met vulling van brokken verbrande leem, fragmenten houtskool en kalkmortel, een aantal scherfjes grijs en rood aardewerk, een spinpotje in Raeren, een kuil met uitsluitend brandafval en houtskoolfragmenten, een rechthoekige kuil met losse vulling van puin (baksteenfragmenten, tegels, lokale veldsteen) en aardewerk (rood oxiderend gebakken waaronder grotendeels bewaarde kom met uitstaande rand en 2 horizontale oren; grijs aardewerk en steengoed), een kleine cirkelvormige kuil uit de 16de eeuw met oxiderend gebakken en geglazuurde ceramiek, een grote rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met 12 scherven, een grote puinkuil uit de 16de eeuw met bakstenen, daktegels en een nokpan, een halfcirkelvormig spoor met puinresten, tegelfragmenten en houtskoolresten, een rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met dierlijk bot, 41 scherven (voornamelijk rood aardewerk, verder nog grijs aardewerk en steengoed van Langerwehe, Raeren en Siegburg), een vierkante kuil uit de 15de eeuw met 13 stukken vaatwerk (oxiderend gebakken aardewerk, Rijnlands steengoed), een rechthoekig spoor met reducerend gebakken grijs aardewerk en rood aardewerk, een onregelmatig spoor met 17 stukken aardewerk (waarvan 16 fragmenten van een pan met holle steel, papkommetje en de rand van een grape), een kuil met metaalslakken, rood aardewerk, een exotische scherf (mogelijk Valenciaans), resten van een ijzeren mes waarvan het bronzen heftuiteinde in de vorm van een griffioen/adelaar is uitgewerkt en een fragment van het Christuskind in witte pijpaaarde, een cirkelvormige kuil met Siegburgsteengoed en een tegel met swastikamotief, een paalkuil, een onregelmatig spoor met baksteenpuin en volledig bewaarde baksteen, een spoor met grijs aardewerk, Siegburg-steengoed en baksteen- en tegelfragmenten, een ondiepe greppel met komvormig bodemverloop, een rechthoekige kuil met houtskoolrijke vulling met daarin 34 archeologische objecten (waarvan 32 scherven en bouw materiaal), een grote cirkelvormige kuil met houtskool, verband leem en 107 scherven (o.a. kookpotten, kogelpotten, kruiken, grijs aardewerk en hoogversierd aardewerk), een klein spoor met 3 scherven van karakteristiek type kruik, een rechthoekige kuil met grote scherven van grijs aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk en 1 stukje steengoed (Langerwehe), een onregelmatig spoor met 97 scherven (grijs aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, hoogversierd aardewerk, steengoed van Langerwehe), een spoor met een fragment van een gebogen pan (imbrex?), een spoor met een fragment van een nok- of dakbekroning met geprofileerde kam, overtrokken met groene glazuur (in de onderste vulling), een rechthoekige kuil met een humusrijke vulling met verbrand leem, houtskoolfragmenten, aardewerkfragmenten (grijs aardewerk), organisch materiaal (dierlijk bot, mosselschelpen) en een geglazuurde voorraadpot met Maria-opschrift, een rechthoekige kuil met onderaan een houtskoolrijk pakket van honderden scherven, een rechthoekig spoor met 27 scherven

(grijs aardewerk en Rijnlands steengoed) en tenslotte een kuil met veel botmateriaal en 8 scherven (grijs aardewerk, rood aardewerk, Rijnlands steengoed en steengoed van Langerwehe).

Net ten noorden van deze vondsten staat de Laatmiddeleeuwse Sint-Catharinakerk met crypte. Deze kerk was oorspronkelijk één van de drie parochiekerken in Oudenbergstad, was vanaf 1515 een abdijkerk en wordt sinds 1986 beschermd als monument (CAI 502263). Op deze locatie werd eveneens een Laatmiddeleeuwse natuursteen gevonden achter de crypte, onder de middenbeuk van de kerk. Het is een Balegemse steen, die versierd is met een gekleurde sculptuur van een mensenhoofdje. Het zou om een sluitsteen van een portiek van de eerste kerk kunnen gaan. Er werden eveneens een Laatmiddeleeuwse holte in de vorm van een sarcofaag met houtrestanten en menselijke beenderresten, drie bakstenen grafkelders en geglazuurde en niet geglazuurde tegelstukken in terracotta uit de Late Middeleeuwen aangetroffen. Ca. 200m noordwaarts van CAI-locatie 502263 stond in de Volle Middeleeuwen een versterkt kasteel dat deel uitmaakte van de verdedigingsgordel van de stad (CAI 503740). In de Late Middeleeuwen werd op deze locatie vervolgens een klooster met kerk opgericht door de Karmelieten. De grondvesten van het versterkt kasteel Ter Gracht werden in 1971 aangetroffen in de kloostertuin. Ca. 900m ten noordoosten van het projectgebied zijn sporen gevonden van een 18de-eeuwse brouwerij (CAI 150261). Tijdens een mechanische prospectie werden van deze brouwerij resten van muren, leidingen en puinpakketten gevonden. Tenslotte zijn op ca. 1000m ten noordoosten van het projectgebied Laatmiddeleeuwse funderingsresten, een beperkte hoeveelheid Laatmiddeleeuws grijs aardewerk en een 17de-eeuwse beerkelder gevonden (CAI 40124).

In de ruime omgeving van maximum 1000 meter bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder meer:

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
501706	Slagveldeken	Middeleeuwen
502263	Sint-Katarinacollege	Middeleeuwen
503741	Priorij Hunnegem	Middeleeuwen
502277	Onze-Lieve-Vrouwhospitaal	Middeleeuwen
210767	Oudernaardsestraat 35-41	Middeleeuwen
214453	Grotestraat	Middeleeuwen
156978	J. Van Waesberghestraat I	Steentijd
503740	Jozefietencollege	Middeleeuwen
210769	Gasthuisstraat	IJzertijd
211666	Duytsenkouter	Nieuwe Tijd
502295	Pijntoren	Middeleeuwen
150261	Zakkaai (GER-ZK '08)	Nieuwe Tijd
151084	Grotestraat 65	Middeleeuwen
40124	Vredestraat 12/14	Middeleeuwen

GEPA/19/01/08/15 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2019)

3.2.2 Bekrachte archeologienota's en nota's

In 2017 heeft ABO nv een archeologienota (ID 5311) opgesteld voor een projectgebied gelegen ter hoogte van Lessensestraat 91 in Geraardsbergen, ca. 300m ten oosten van het huidige projectgebied. De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en de resultaten van 5 controleboringen die op 26 juli 2017 zijn uitgevoerd. Op basis van het bureauonderzoek worden voornamelijk sporen vanaf de Late Middeleeuwen verwacht maar bestaat de kans op oudere sporen eveneens. De impact van de toekomstige werken zou max. 70cm diep gaan en bijgevolg mogelijke interessante archeologische lagen raken. Na het bureauonderzoek werden vijf controleboringen uitgevoerd. Vier van de vijf boringen werden op geringe diepte gestaakt door de hoge concentratie aan recent materiaal. Dit wil echter niet zeggen dat er geen archeologisch relevante lagen meer aanwezig zijn. Er wordt aangeraden om een proefputtenonderzoek uit te voeren.³ Op 15 december 2017 heeft BAAC Vlaanderen bvba het proefputtenonderzoek voor het projectgebied aan de Lessensestraat 91 in Geraardsbergen (ID 6158) uitgevoerd. Op basis van de landschappelijke profielputten kan een Laatmiddeleeuws niveau verwacht worden binnen het terrein. De laatmiddeleeuwse sporen werden afgedekt door een Laat- tot Postmiddeleeuwse laag, die afgedekt werd door een dik pakket recente lagen. Op de achtererven aan de Lessensestraat heeft menselijke activiteit plaatsgevonden, maar gezien de dikte van de recente en oudere ophogingslagen, gekoppeld met de eerder beperkte toekomstige bodemingrepen, kan het archeologisch erfgoed *in situ* bewaard worden en wordt er bijgevolg geen verder archeologisch onderzoek opgelegd.⁴

³ Gabriella Kaszas, "Archeologische evaluatie van het bodemarchief in de Lessensestraat 91, Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen)", Verslag van Resultaten (Aartselaar: ABO nv, november 2017), 44, 52–54; Gabriella Kaszas en Anna De Rijck, "Archeologische evaluatie van het bodemarchief in de Lessensestraat 91, Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen)", Programma van Maatregelen (Aartselaar: ABO nv, oktober 2017), 7.

⁴ Olivier Van Remoortel en Mike Creutz, "Nota Geraardsbergen, Lessensestraat 91", Verslag van Resultaten (Bassevelde: BAAC Vlaanderen bvba, januari 2018), 12, 38.

In 2016 heeft GATE bvba een archeologienota opgesteld voor een projectgebied ter hoogte van de Duytsenkouter in Geraardsbergen (ID 1016), ca. 800m ten westen van het huidige projectgebied. In 2015 had GATE bvba reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek bleek dat het terrein vanaf de (Post-)Middeleeuwse periode in gebruik was. Tijdens het veldwerk werden noch sporen, noch vondsten aangetroffen die concrete aanwijzingen voor oudere occupaties kunnen geven. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden sporen van een erfinrichting uit de (Post-)Middeleeuwse periode, een cirkelvormig spoor met geglaazuurd aardewerk, verbrande leem en baksteenfragmentjes, parallelle greppelstructuren en recente sporen (kuilen, paalkuilen, afbraaksporen) aangetroffen. In 2016 werd vervolgens een nieuw bureauonderzoek uitgevoerd n.a.v. een nieuwe verkaveling. Op basis van het bureauonderzoek uit 2016 en de resultaten van het proefsleuvenonderzoek in 2015 werd besloten geen verder archeologisch onderzoek op te leggen voor het projectgebied aan de Duytsenkouter.⁵

In 2017 heeft Goed in Erfgoed (Comm. V.) een archeologienota opgesteld voor een projectgebied aan de Kloosterstraat in Overboelare (Geraardsbergen; ID 5747), ca. 800m ten zuidwesten van het huidige projectgebied. De archeologienota werd opgesteld n.a.v. de bouw van een nieuwe meergezinswoning, na de sloop van een historische hoeve. Het terrein helt af en dient opgehoogd te worden om de terreinen bouwrijp te maken. In functie van deze ophoging wordt de teelaarde eerst verwijderd. O.b.v. het bureauonderzoek wordt het archeologisch potentieel van het projectgebied als matig hoog tot hoog ingeschat. De bewaringstoestand van de bodem is echter moeilijk in te schatten. De bouw van een 18de-eeuws hoevecomplex en rurale activiteiten kunnen de bodem verstoord hebben. Om het potentieel op kennisvermeerdering af te toetsen is bijkomend vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk. Er wordt geadviseerd drie proefputten aan te leggen van 4x4 meter, tegen de zuid- en westvleugel en op de noordvleugel van het hoevecomplex.⁶

In december 2017 heeft LARes bvba een archeologienota opgesteld voor een projectgebied aan de Buizemontstraat in Geraardsbergen (ID 5839), ca. 1000m ten oosten het huidige projectgebied. Op de historische kaarten van de 18de en 19de eeuw is reeds bebouwing te zien. Het schoolgebouw dat op het terrein staat, is zichtbaar vanaf de topografische kaart van 1952-1953. Het terrein is onderhevig aan sterke tot zeer sterke erosie. De toekomstige werken zullen voornamelijk reeds verstoorde grond opnieuw verstoren. Door de hellingerosie en de grote versturende impact van het reeds aanwezige schoolgebouw, is er een laag archeologisch potentieel en dus geen sprake van kennisvermeerderingspotentieel. De kosten-batenanalyse is dan ook negatief. Er wordt bijgevolg geen vervolgonderzoek opgelegd.⁷

In 2016 heeft All-Archeo bvba een archeologienota opgesteld voor een projectgebied ter hoogte van de Overpoort in Goeferdinge (Geraardsbergen; ID 1031), ca. 500m ten noordwesten van het huidige projectgebied. De archeologienota werd opgesteld n.a.v. een stedenbouwkundige aanvraag. In 2011 werd reeds een archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek werden een afslag in silex, greppels, kuilen, paalsporen en een verstoring aangetroffen. Deze vondsten en aangetroffen sporen en structuren werden, buiten de silex uit de Steentijd, allen gedateerd in de Nieuwe en Nieuwste Tijd. Verder archeologisch onderzoek leek vanuit die optiek weinig potentieel

⁵ Jasmine Cryns en Pieter Laloo, "Geraardsbergen - Duytsenkouter: Archeologienota Deel 2: Verslag van Resultaten 2016K8", Verslag van Resultaten (Bredene: Ghent Archeological Team bvba, 2016), 4, 8, 10, 32.

⁶ Davy Herremans, "Archeologienota Geraardsbergen - Overboelare, Kloosterstraat", Verslag van Resultaten (Sint-Amansberg: Goed in Erfgoed Comm. V., 2017), 8, 41-44; Davy Herremans, "Archeologienota Geraardsbergen - Overboelare, Kloosterstraat Deel 3", Programma van Maatregelen (Sint-Amansberg: Goed in Erfgoed Comm. V., 2017), 10.

⁷ Jeroen Vermeersch en Elly N.A. Heirbaut, "Verbouwing Schoolgebouw Buizemontstraat 70, Geraardsbergen. Archeologienota", Verslag van Resultaten (Halle-Zoersel: LARes bvba, december 2017), 32-35.

op kennisvermeerdering te bevatten. Het bureauonderzoek van 2016 leidde tot dezelfde conclusie. Er werd geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.⁸

In 2016 heeft Monument Vandekerckhove nv een archeologienota opgesteld voor een projectgebied ter hoogte van Reepstraat 30 in Geraardsbergen (ID 3694), ca. 600m ten noordoosten van het huidige projectgebied. De archeologienota werd opgesteld n.a.v. de bouw van een appartementencomplex met ondergrondse parkeergarage. Het terrein bevindt zich ter hoogte van de Laatmiddeleeuwse stadsomwalling, de stadsgracht en -wal liepen door het terrein. Voor de periodes ouder dan de Middeleeuwen is er geen indicatie wat betreft de aanwezigheid van bewoning. Gezien de lage en natte ligging van het terrein wordt het archeologisch potentieel voor vroegere periodes eerder laag ingeschat. Daarnaast heeft de uitgraving van de stadsgracht in de Late Middeleeuwen gezorgd voor een aanzienlijke bodemverstoring. Na het opvullen van de stadsgrachten werd het terrein benut als weiland, nadien bij de aanleg van de spoorwegen opgehoogd en vanaf ca. 1950 werden er opslagloodsen gebouwd (in het ophogingspakket). Gezien de toekomstige ingreep (appartementencomplex met ondergrondse parkeergarage) zal het archeologisch niveau verstoord worden. Daarom wordt een vervolgonderzoek opgelegd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, om het verloop, de breedte en de diepte van de stadsgracht in kaart te brengen.⁹

In december 2016 heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgesteld voor een projectgebied ter hoogte van de Hunnegemstraat in Geraardsbergen (ID 1328), ca. 400m ten zuidwesten van het huidige projectgebied. De archeologienota werd geschreven n.a.v. het plaatsen van een nieuwbouw. In juni 2015 heeft BAAC Vlaanderen bvba reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het toenmalige plangebied. Tijdens het onderzoek werden sporen uit de Volle Middeleeuwen aangetroffen, waaronder sporen van de vestigingsgracht en -wal en Laat-/Postmiddeleeuwse ovenstructuren. Gezien het onderzoeksterrein niet overeenkomt, dient er een nieuwe archeologienota opgesteld te worden. Het archeologisch potentieel van het terrein wordt hoog ingeschat. BAAC Vlaanderen bvba adviseerde dan ook een archeologische begeleiding van de sloop van de huidige bebouwing als een archeologische opgraving.¹⁰

In januari en juni-juni 2017 heeft SOLVA een archeologienota opgesteld voor de uitbreiding van de sporthal van Geraardsbergen (ID 3980), ca. 800m ten noorden van het huidige projectgebied. Een deel van de huidige sporthal blijft bewaard en zal verwerkt worden in het nieuwe deel. Uit het bureauonderzoek bleek dat er geen rechtstreekse indicaties zijn voor een vroege menselijke aanwezigheid, theoretisch gezien kan men dit echter niet uitsluiten. De topografische ligging van het toenmalig projectgebied is zeer gunstig voor menselijke occupatie. Het merendeel van het projectgebied is bebouwd en controleboringen hebben aangetoond dat het terrein sterk opgehoogd is geweest. Deze controleboringen gaven ook aanwijzingen dat de oorspronkelijke bodemopbouw onder de ophoging niet bewaard is en dat er vóór de ophoging een gedeeltelijke afgraving is gebeurd. Het grootste deel van de toekomstige plannen gaat binnen de ophoging of binnen het bestaande gabarit plaatsvinden. Het kennispotentieel van dit projectgebied wordt als zeer gering ingeschat en de kosten-batenanalyse is negatief, waardoor geen verder archeologisch (voor)onderzoek wordt geadviseerd.¹¹

In januari 2017 heeft ABO nv een archeologienota (ID 2228) opgesteld n.a.v. de sanering van de benedenloop van de trekgracht Rechter Denderoever en het aansluiten van de vuilgracht op het RWZI

⁸ Natasja Reynolds en Bénédicte Cleda, "Archeologienota Goferdinge (Geraardsbergen) - Overpoort (fase 2)", Verslag van Resultaten (Temse: All-Archeo bvba, 2016), 4, 6-7, 18-19.

⁹ Bart Bartholomieux e.a., "Archeologienota Geraardsbergen Reepstraat (prov. Oost-Vlaanderen)", Verslag van Resultaten (Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, 2016), 28-31.

¹⁰ Annelies Claus en Camille Krug, "Archeologienota Geraardsbergen, Hunnegem Deel 2", Verslag van Resultaten (Bassevelde: BAAC Vlaanderen bvba, december 2016), 5, 8, 46, 50, 52-53.

¹¹ Marieke Buckens, Ruben Pede, en Bart Cherretté, "Geraardsbergen - Sporthal. Bouw van een nieuwe sporthal" (Vlierzele: SOLVA, 2017), 4-5.

Geraardsbergen. Het terrein ligt tussen het bescherm landschapsgebied 'De Bleek' en de historische stadskern van Geraardsbergen, een beschermde archeologische zone en ligt ca. 900m ten oosten van het huidig projectgebied. In het noordelijk deel van het toenmalig projectgebied is er een reële kans op het aantreffen van archeologische structuren die gelinkt kunnen worden aan de historische stadsontwikkeling van Geraardsbergen. Het zuidelijk deel van het terrein kende een zeer lage bewoningsdensiteit waardoor het archeologisch potentieel als laag wordt ingeschat. Het zuidelijk deel wordt dan ook vrijgegeven van verder archeologisch onderzoek, mits meldingsplicht. Wegens het hoog archeologisch potentieel van het noordelijk deel van het projectgebied, adviseert ABO nv een archeologische werfbegeleiding onder de vorm van een opgraving.¹²

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag voor het verbouwen van een klooster in de Penitentenstraat in Geraardsbergen, heeft Annika Devroe een archeologienota (ID 2174) opgesteld. Het toenmalig projectgebied ligt ca. 900m ten oosten van het huidige projectgebied. Uit het bureauonderzoek bleek dat het terrein reeds in de 16de eeuw bebouwd was. Het huidige klooster stond er pas in 1841. Aangezien het terrein binnen het historisch stadscentrum van Geraardsbergen ligt, was er vermoedelijk reeds vrij vroeg bebouwing aanwezig binnen het projectgebied. Voor het terrein is er dus een hoog archeologisch potentieel voor vondsten vanaf de Middeleeuwen. Vondsten uit oudere periodes kunnen niet uitgesloten worden. De aanwezige gebouwen hebben het terrein reeds deels verstoord. Er wordt eveneens vermoed dat de natuurlijke helling binnen het terrein deels werd afgegraven voor de bebouwing. De toekomstige werken zullen een impact hebben op de (eventueel) aanwezige archeologische niveaus. Gezien het archeologisch potentieel en de toekomstige verstoringen is bijkomend onderzoek noodzakelijk. Er wordt als vervolgonderzoek een landschappelijk bodemonderzoek d.m.v. landschappelijke proefputten geadviseerd.¹³

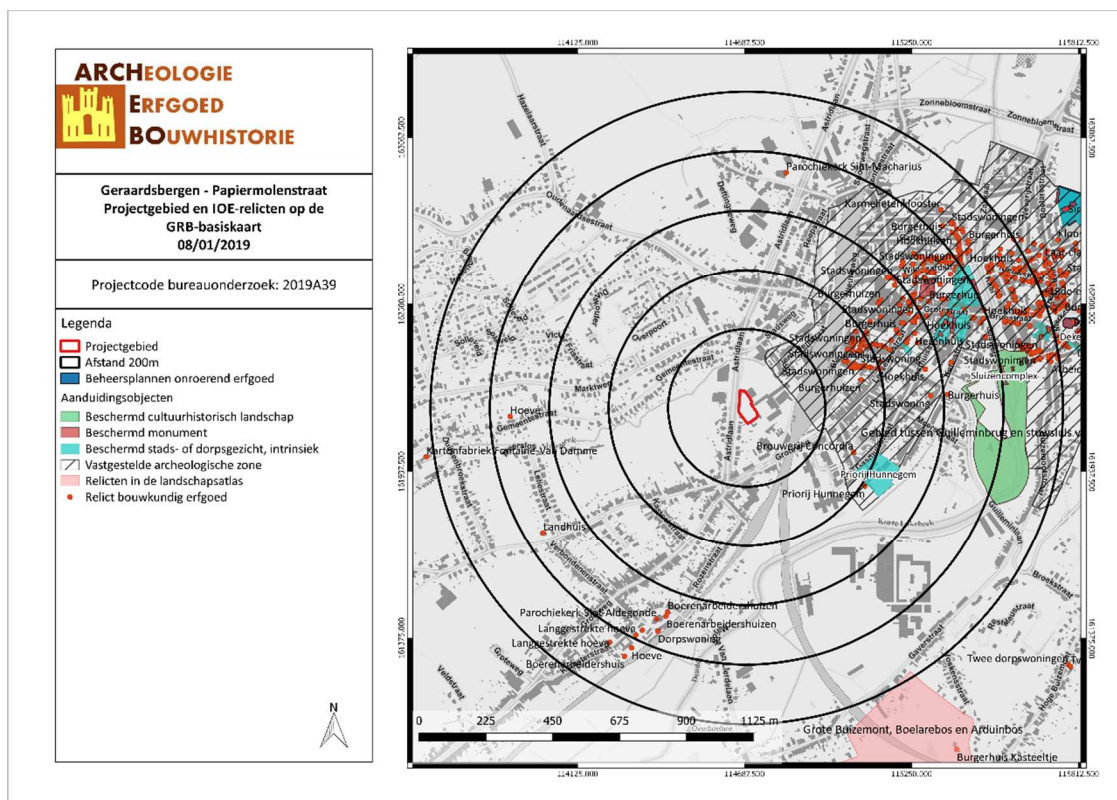
3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.¹⁴ Binnen het projectgebied bevinden zich geen vastgestelde en/of beschermde erfgoedobjecten. Ten noordoosten van het terrein bevindt zich het historisch stadscentrum van de stad Geraardsbergen. Binnen dit centrum bevinden zich meerdere relictbouwobjecten, beschermde monumenten, beschermde stadsgezichten en een beschermd cultuurhistorisch landschap.

¹² Clémence Marchal, "Archeologische evaluatie van het bodemarchief in de achtertuinen van de Buizemontstraat, de Molenstraat en Sasweg (zonder nummer), Geraardsbergen", Verslag van Resultaten (Aartselaar: ABO nv, januari 2017), 10, 65–66.

¹³ Annika Devroe, "Archeologienota - Verslag van Resultaten Geraardsbergen - Penitentenstraat", Verslag van Resultaten (Mechelen: Annika Devroe, februari 2017), 3, 22–24; Annika Devroe, "Archeologienota - Programma van Maatregelen Geraardsbergen - Penitentenstraat", Programma van Maatregelen (Mechelen: Annika Devroe, februari 2017), 3–4.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 januari 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

GEPA/19/01/08/16 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2019)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Toponymie en geschiedenis van Overboelare¹⁵

In de 13de eeuw is Overboelare ontstaan als tweede parochie binnen het domein Boelare, dat voor het eerst wordt vermeld in 822 als 'Buonlare'. Deze naam is afgeleid van de Germaanse woorden 'hlaêri' en 'bon' wat 'moerassig, bebost terrein' en 'op vlakke grond' betekent. Om een onderscheid te maken tussen de beide Boelare-parochies werd aan de namen respectievelijk Neder- en Over- toegevoegd. Deze Neder- en Over- verwijzen naar de ligging van beide dorpen t.o.v. de Dender. Tot aan de Frans Revolutie behoorde Overboelare tot het kerngebied van de Baronie van Boelare in de kasselrij en het Land van Aalst. Over- en Nederboelare vormden samen de hoofdplaats van de baronie van Boelare. Sinds 1970 hoort Overboelare bij de gemeente Geraardsbergen.

Toponymie en geschiedenis van Geraardsbergen¹⁶

De plaats Geraardsbergen wordt voor het eerst vermeld rond 1034 als Geroaldi monte. Andere varianten van de plaatsnaam zijn: Geraldimontem (1081), Geraldimons (1096), de Geraaldi monte (1107), Geraldimontensis (1093-1110), Geromontensis (1142), de monte Geraaldi (1166), Geraumont (1167), de Geraudi monte (1195), Graumont (1195), Geromontis (12de eeuw), Geraumont (1201), Gerautmont (1201), Geramont (1211), Gerardi monte (1225), Gerardimontium, Geroaldimontem, Gheeraardsberghe,

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Overboelare", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120338>; "Overboelare", in *Wikipedia*, geraadpleegd 4 januari 2019, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Overboelare&oldid=52865121>.

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Geraardsbergen", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120077>; Agentschap Onroerend Erfgoed, "Geraardsbergen", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120329>; "Geraardsbergen", in *Wikipedia*, geraadpleegd 4 januari 2019, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Geraardsbergen&oldid=52663202>.

Gheerardsberghe, Gheraertsberghe, Gheeroutsberghe, Gheroudsberghe, Geroudsberge, Geroutsberghe, Gheeroudsberghe, Gheroustberge, Geertsbergen, Geeraerdsbergen, Gramont, Grandmont, Grantmont en Grammont.

De stad Geraardsbergen werd opgericht tussen 1067 en 1070 door Boudewijn VI, Graaf van Vlaanderen en Henegouwen. De stad werd gebouwd op een erfleem dat de graaf had overgekocht van Geraard, heer van Hunnegem. De plaatsnaam Geraardsbergen komt echter vóór 1067 voor. Men vermoedt dat de stad genoemd is naar de lokale heer Geraard van Hunnegem, maar misschien moet de stichting van de stad eerder gezin worden als een verschuiving van niveau, waarbij een bestaande nederzetting genaamd Geraardsbergen promoveert/uitbreidt tot een stad. In 1068 ontvangt Geraardsbergen haar stadsrechten van graaf Boudewijn VI. Aan het einde van de 12de eeuw wordt dit schriftelijk bevestigd door Filips van de Elzas. Zodra Geraardsbergen de vrijheidsvoorrechten van de stadskeure had verkregen, kende de stad een vrij vlugge ontwikkeling. Rond 1081 verhuisde de Sint-Adriaansabdij van Dikkelvenne naar Geraardsbergen, wat voor de stad een belangrijke impuls betekende op sociaal, economisch, cultureel en geestelijk vlak. In 1175 werden de relieken van Sint-Adrianus overgebracht naar Geraardsbergen. De verering van de heilige Adrianus als pestheilige gaf Geraardsbergen zo'n uitstraling dat de stad de bijnaam Adrianopolis kreeg. Het centrum kreeg al snel een lokale economische functie en verwierf het belangrijk marktrecht. De huidenvetterij en lakenweverij kende een bloeiperiode. In 1332 is men begonnen met de aanleg van de vestingmuren, voorzien van versterkte torenen en zes stadspoorten (de Duts- of Oudenaardse poort, de Boelarepoort, de Vlieguit- of Gentsepoort, de Over- of Brusselse poort, de Putsemeyn- of Buisemontpoort en de Hunnegem- of Lessense poort). Door de strategische ligging van de stad werd deze dikwijls het slachtoffer van oorlogsgeweld en -schade, onder meer tijdens de grote Gentse opstand (1380-86) en in 1381 door Lodewijk van Male. De stad kende in de loop van de 15de eeuw haar dieptepunt door het verdwijnen van de lakennijverheid en door de plunderingen door de Gentenaars en door de troepen van Filips de Goede. In de 15de en 16de eeuw was Geraardsbergen bekend om haar wandtapijtenproductie, in de 16de eeuw kwam de kantnijverheid en tapijtweverij op en vanaf de 17de eeuw kende de lijnwaadindustrie een echte bloeiperiode. In 1549 werd de stad geteisterd door een grote brand, tussen 1558 en 1585 door verschillende pestepidemieën en in de tweede helft van de 16de eeuw door grote plunderingen. Deze periode werd gevolgd door een herstelperiode gedurende de eerste helft van de 17de eeuw om opnieuw gevolgd te worden door een dieptepunt tijdens de Frans-Spaanse oorlog (tweede helft 17de eeuw). Ondanks dit dieptepunt kende de lakennijverheid haar hoogtepunt in de 17de eeuw en vanaf 1697 deed de kantnijverheid haar intrede en kende tussen 1840 en 1870 haar grootste bloei. Tijdens het Oostenrijks bewind kennen zowel de handel als nijverheid, met bierbrouwerijen, alcoholstokerijen en de tabaksnijverheid een gunstige periode. Door de kantnijverheid, de lucifersfabricatie en de sigarennijverheid kende de stad in de 19de eeuw relatieve welvaart en bloei. In de loop van de 19de eeuw kreeg de stad ook steeds meer haar huidige vorm en infrastructuur. De overgebleven vesten en stadspoorten werden gesloopt. In 1855 werden de eerste spoorlijnen ingehuldigd, in 1867 werden de kanalisatiewerken van de Dender voltooid, in 1855 werden de stenen bruggen vervangen door draaibruggen en in 1869 werden de nieuwe kaaien aangelegd. Daarnaast werden ook de straten verbeterd. Vanaf de eerste helft van de 20ste eeuw begon de kantindustrie te verdwijnen, begon de sigarenfabricatie weg te kwijnen en geraakte de lucifersnijverheid in (relatief) verval. Na de Tweede Wereldoorlog kende ook de tabaksnijverheid een verval. Arbeidskrachten weken uit waardoor de economische activiteiten sterk verminderden. De voornaamste nijverheidsinstelling in Geraardsbergens vandaag is de "Union Allumettiere". Een groot deel van de inwoners is echter op pendel aangewezen.

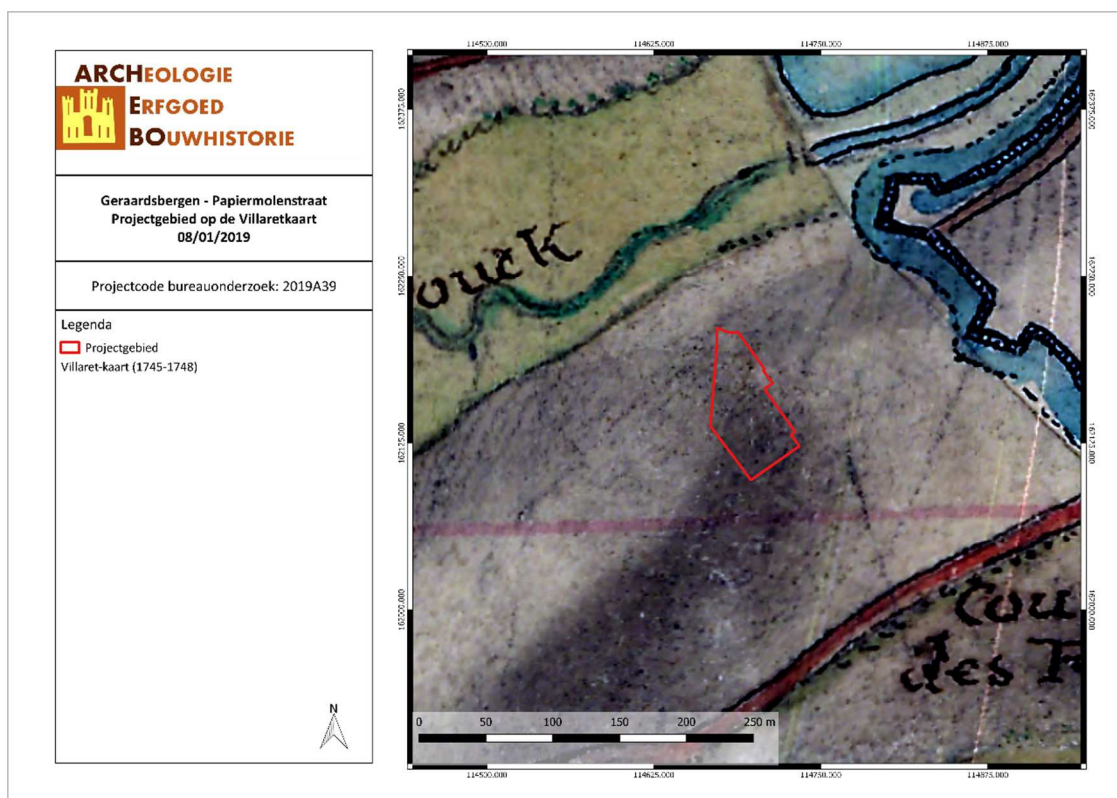
Sinds 1970 bestaat de gemeente Geraardsbergen uit Geraardsbergen centrum, Goeferinge, Onkerzele, Neder- en Overboelare. Vanaf de gemeentefusie van 1977 sloten Grimminge, Idegem, Moerbeke, Nieuwenhove, Schendelbeke, Smeerebbe-Vloerzegem, Viane, Waarbeke, Zandbergen en Zarlardinge aan bij de gemeente.

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

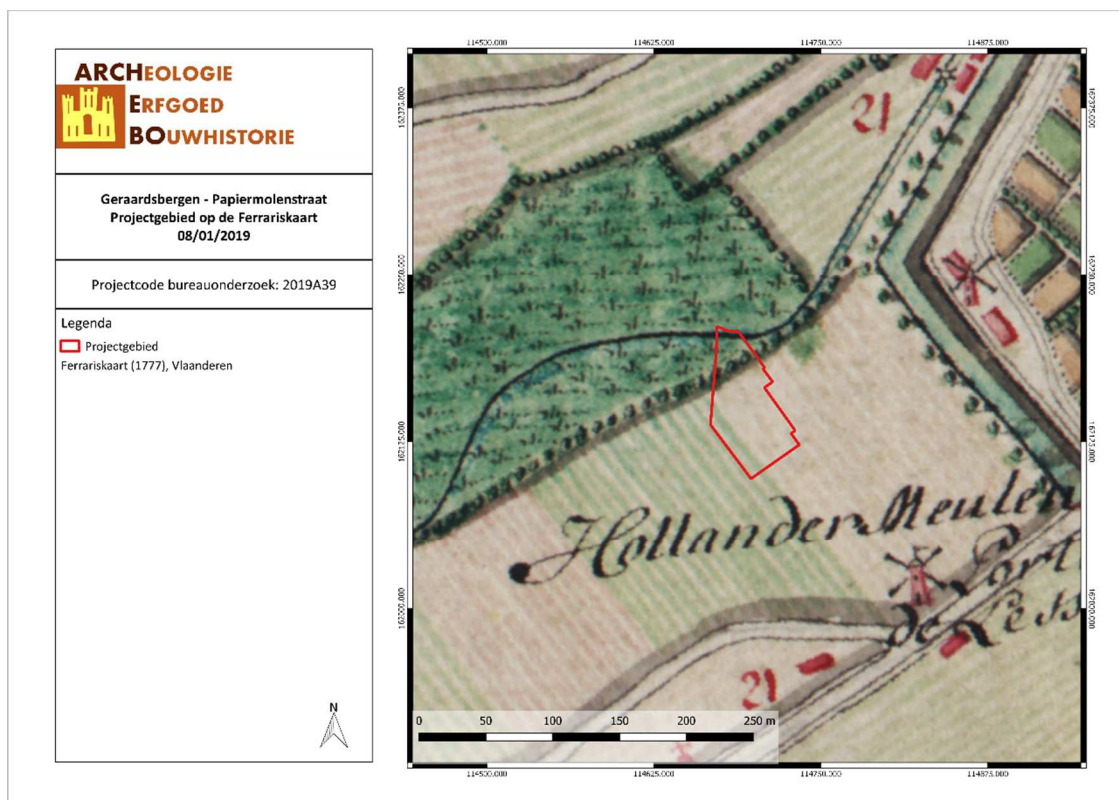
Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Vooreerst worden enkele pre-19de-eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. Op de Villaretkaart (ca. 1745-48) is het projectgebied onbebouwd. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat het projectgebied rond 1777 bestond uit akkerland in het zuiden en heide in het noorden, van elkaar gescheiden d.m.v. een haag. Het noorden van het projectgebied wordt doorkruist door de *Duytsenbrouck*. Duytse is de oude benaming van de huidige Molenbeek die tegenwoordig ca. 100m ten noorden van het projectgebied stroomt.

GEPA/19/01/08/17 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)

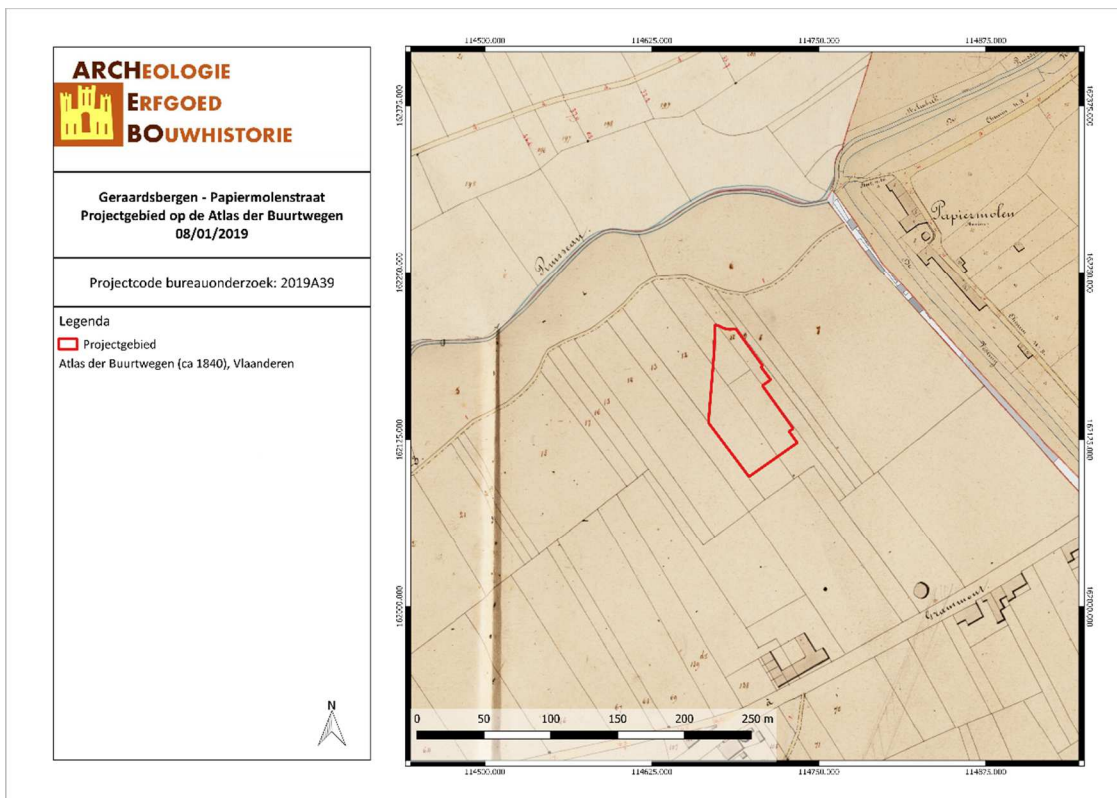
GEPA/19/01/08/18 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹⁷ De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

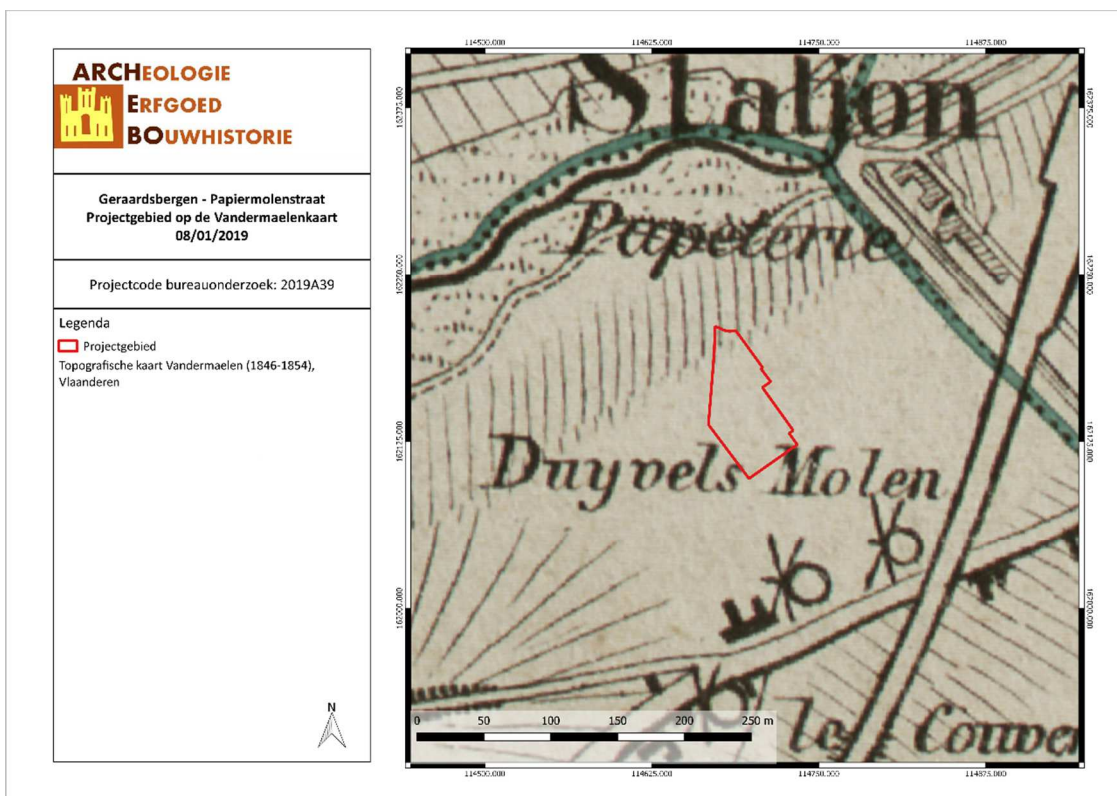
Op 19de-eeuwse cartografische bronnen is het terrein onbebouwd weergegeven. De Atlas der Buurtwegen toont dat het projectgebied kruist met de toenmalige percelen 10, 11 en 12. Over het landgebruik rond deze periode geeft deze kaart geen informatie. Ten noorden loopt een voetweg (*sentier n° 23*) en ten noorden van deze weg stroomt de Molenbeek. De Vandermaelenkaart toont het projectgebied niet specifiek gekarteerd. Er kan dus geen uitspraak gedaan worden over het gebruik van het terrein gedurende deze periode. Op de Popp-kaart kruist het projectgebied de percelen 1082, 1083, 1083bis, 1089 en 1090 (zeer geringe oppervlakte). Volgens de Popp-legger bestaat perceel 1082 uit land en is dit deel voorzien voor de armen van Geraardsbergen, perceel 1090 is eveneens land en voorzien voor de armen van Overboelare. Percelen 1083, 1083bis en 1089 worden alle drie eveneens omschreven als land en zijn respectievelijk in het bezit van veldwachter Augustus Debeck uit Goefferinge, van molenaar Jeannes-Baptiste Vanderdonck uit Nederboelare en van Ida, Emelie, Maria-Josephina en Rosalia Jouret, byzondere (sic.) uit Geraardsbergen. De topografische kaart van 1873 toont dezelfde situatie als de andere 19de-eeuwse kaarten.

¹⁷ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

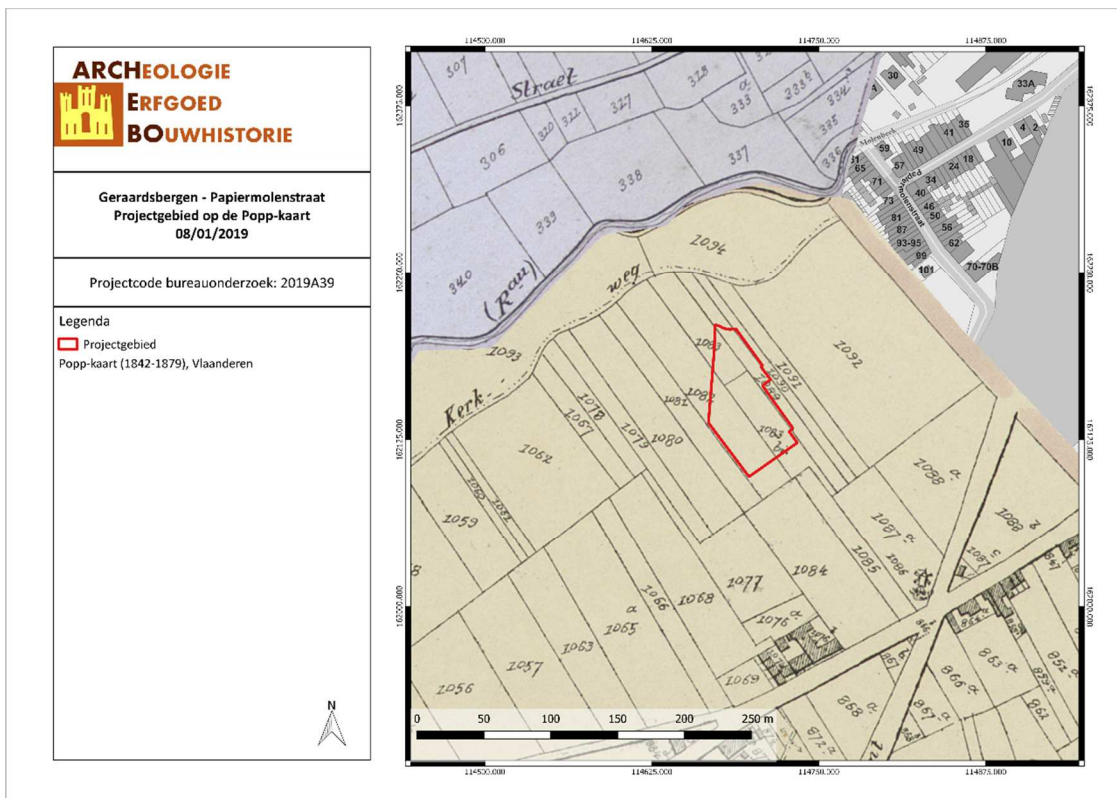
GEPA/19/01/08/19 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2019)

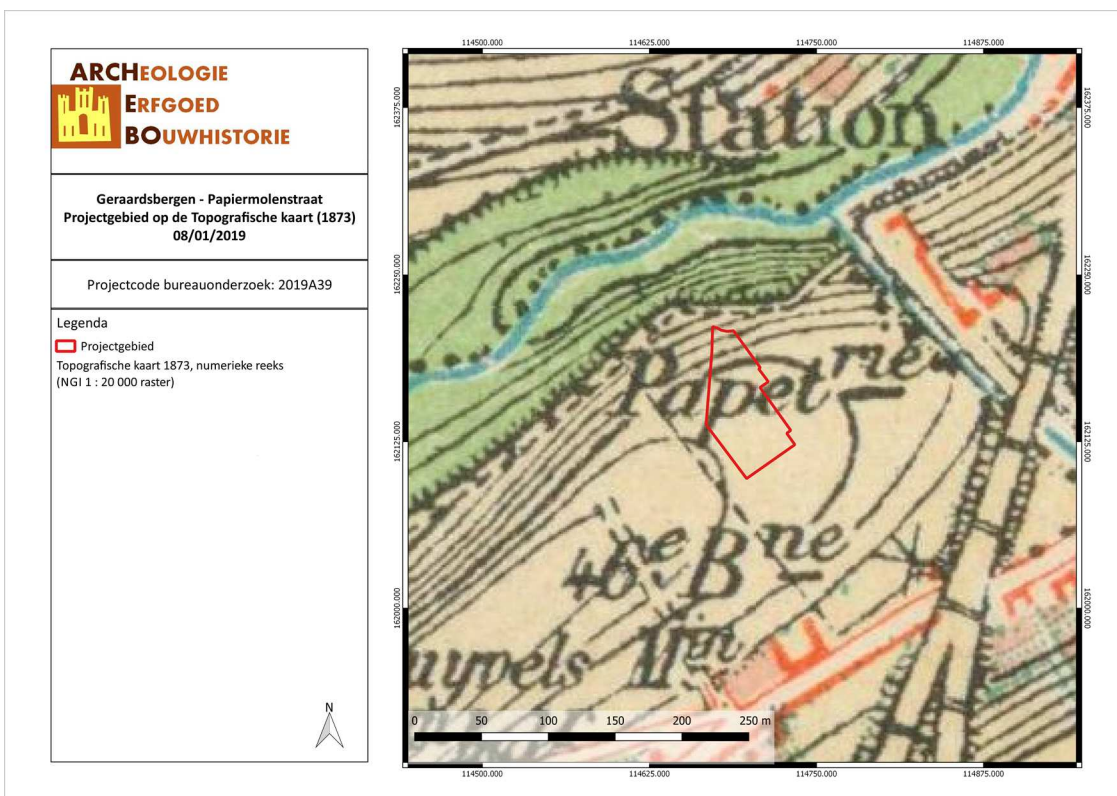
GEPA/19/01/08/20 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/21 - Digitale aanmaak

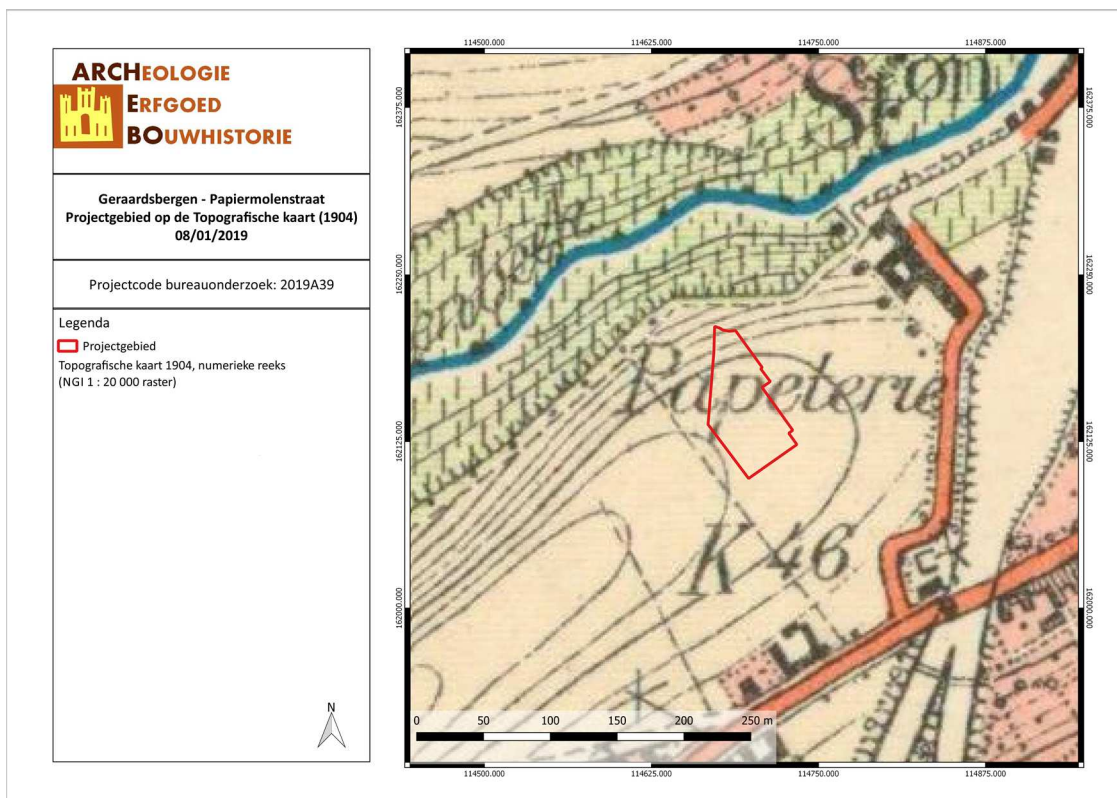
Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/22 - Digitale aanmaak

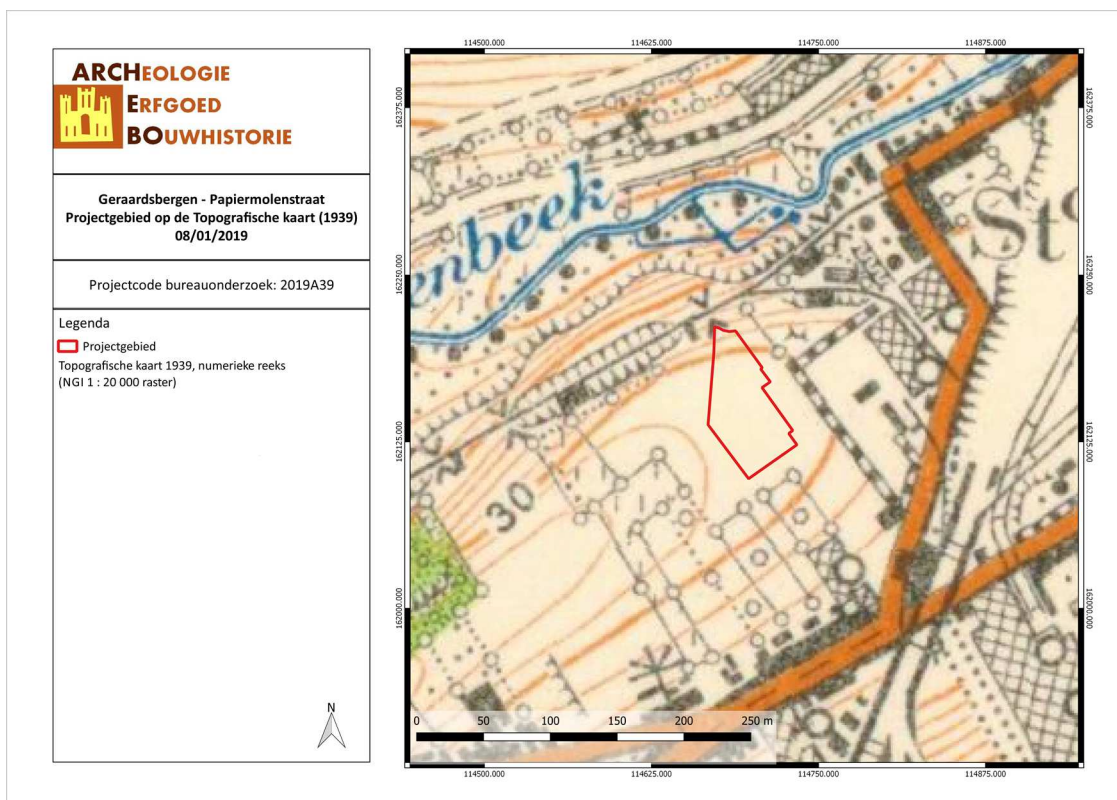
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. De topografische kaarten van de 20ste eeuw en de luchtfoto's van de 20ste en 21ste eeuw tonen eveneens een onbebouwd projectgebied. Enkel de bebouwing in de omgeving breidt uit tussen ca. 1939 en ca. 2015. De Astridlaan die langs het projectgebied loopt, wordt aangelegd tussen 1939 en 1969. Tussen 1969 en ca. 1979-1990 komt de eerste grote uitbreiding van het Koninklijk Atheneum van Geraardsbergen. Deze uitbreiding worden verder gezet doorheen de 21ste eeuw tot ca. 2014.

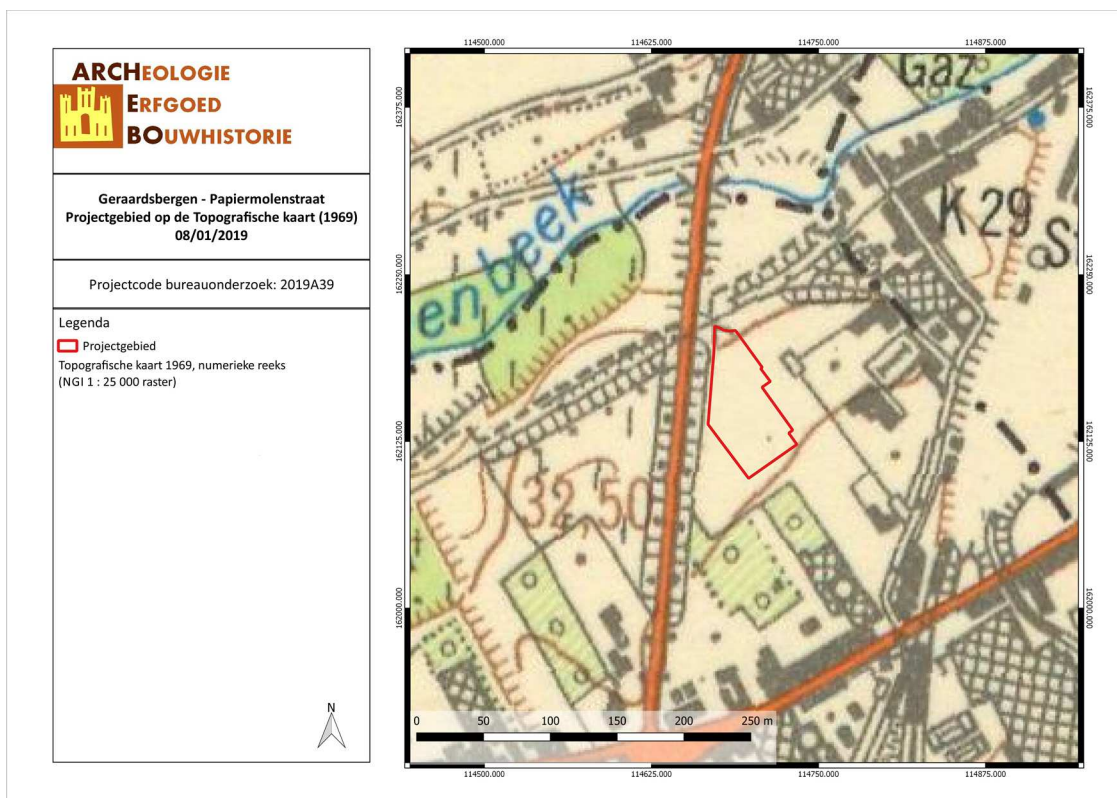
GEPA/19/01/08/23 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019)

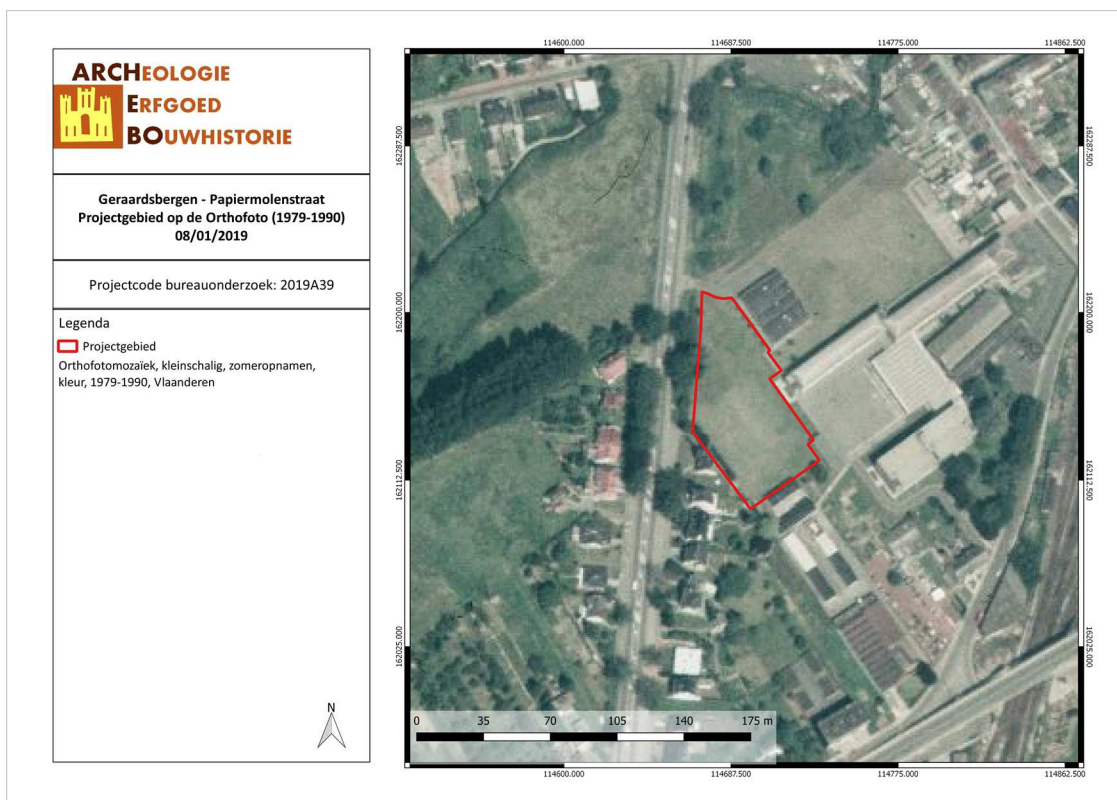
GEPA/19/01/08/24 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019)

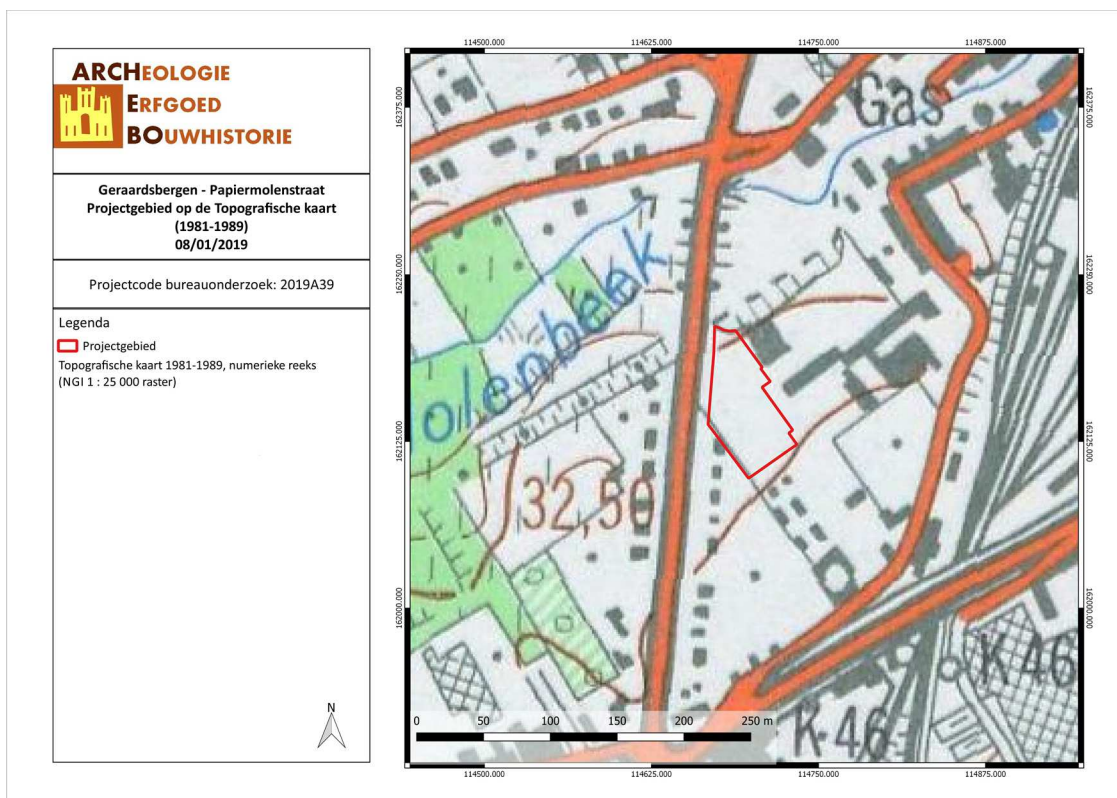
GEPA/19/01/08/25 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019)

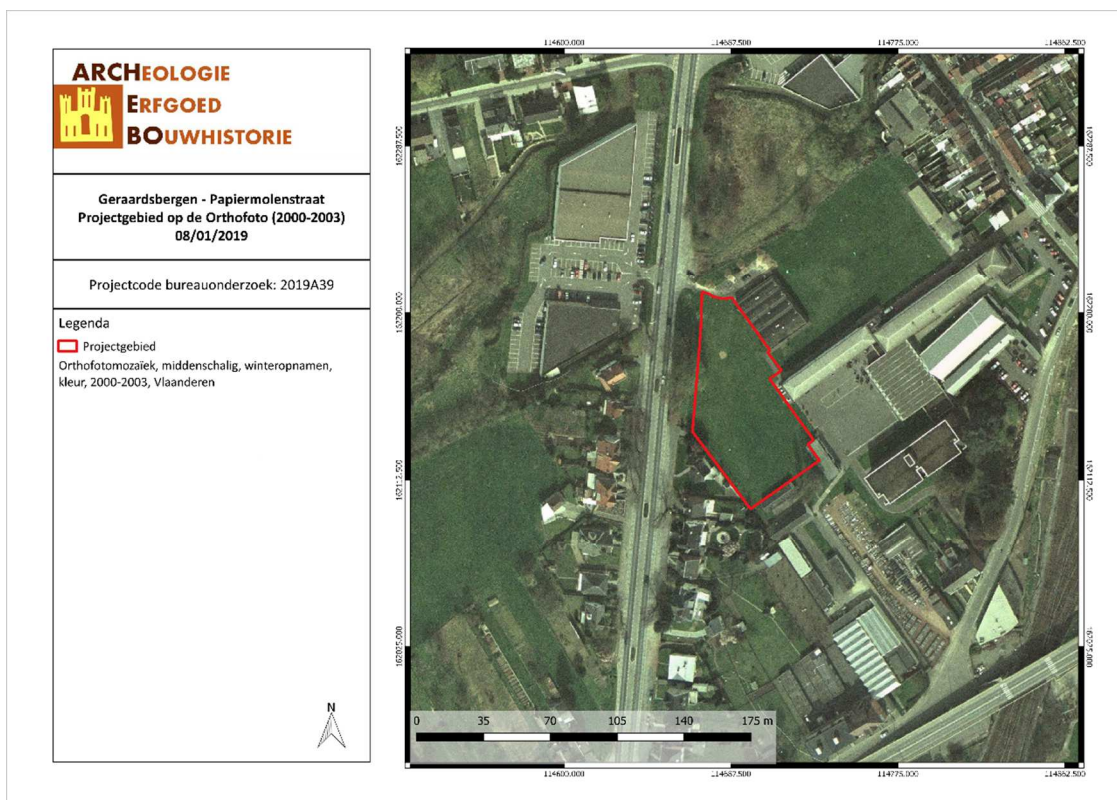
GEPA/19/01/08/26 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2019)

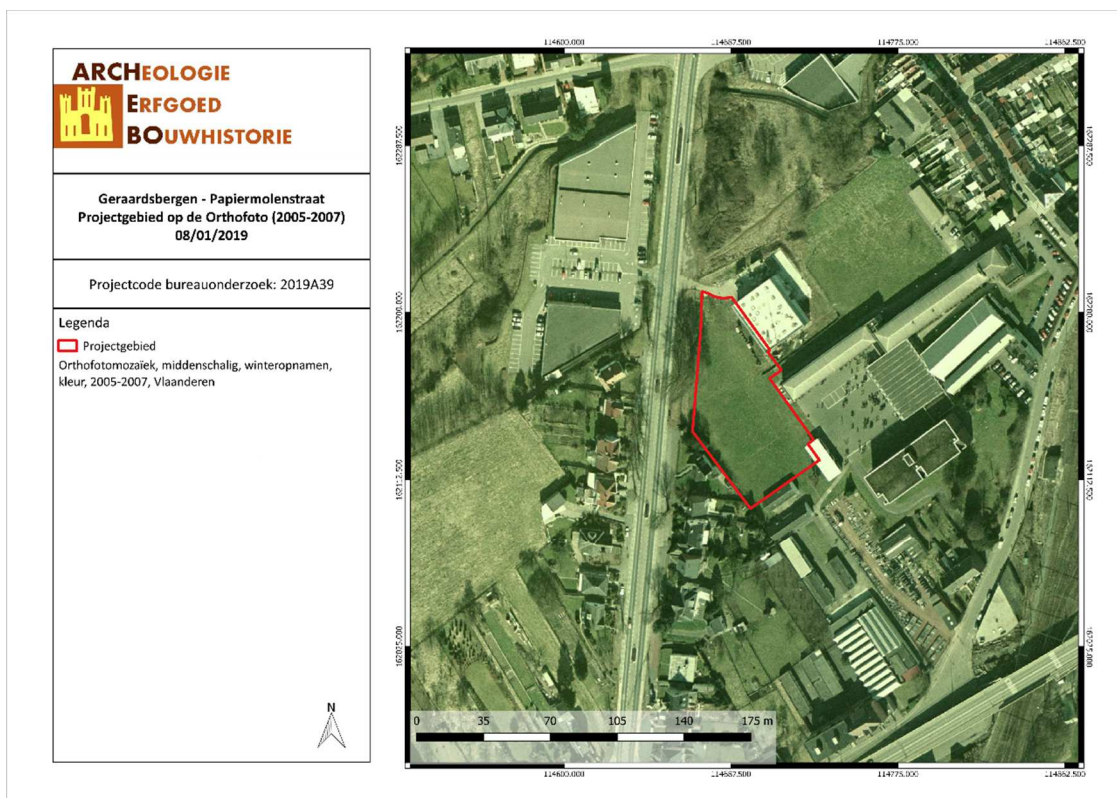
GEPA/19/01/08/27 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981-1989 (Cartesius, 2019)

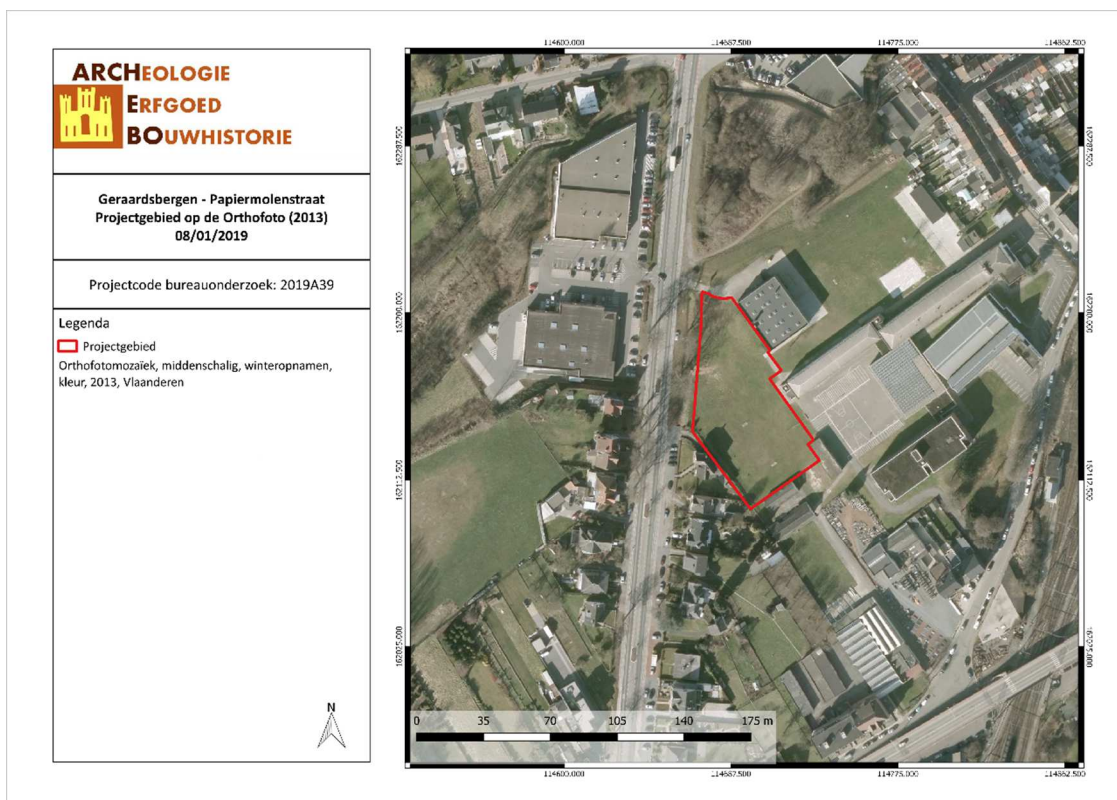
GEPA/19/01/08/28 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019)

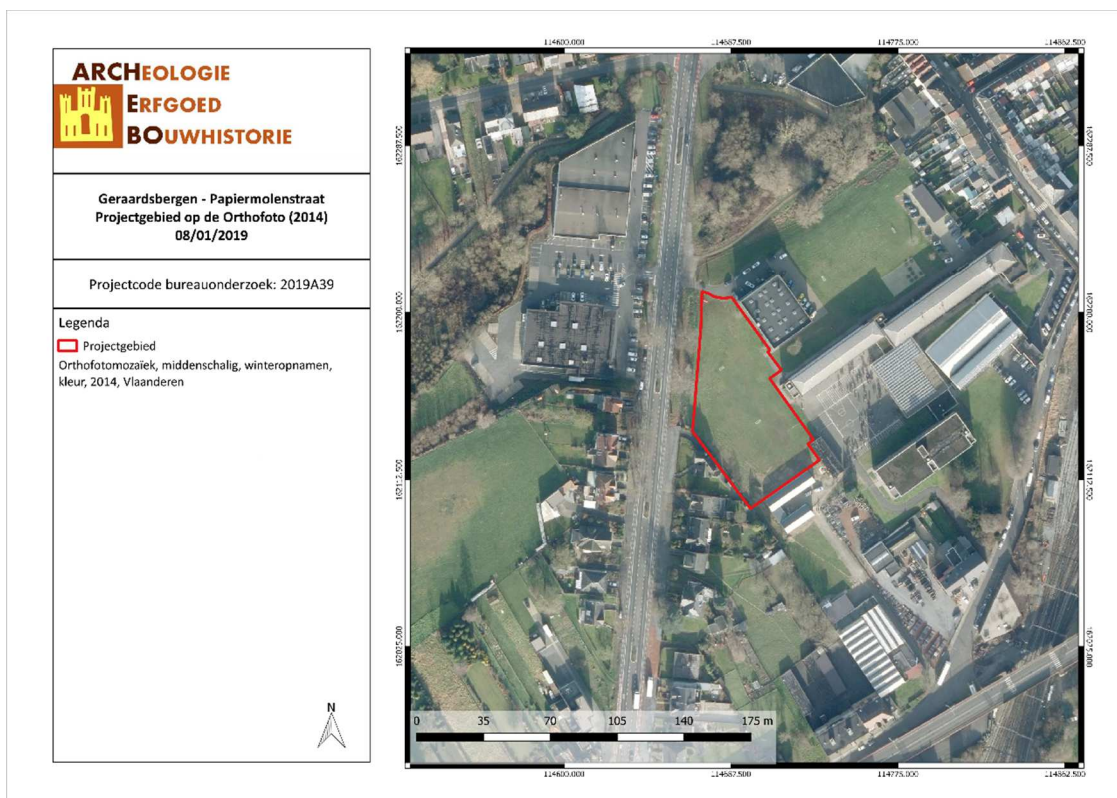
GEPA/19/01/08/29 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/30 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2013 (Geopunt, 2019)

GEPA/19/01/08/31 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2014 (Geopunt, 2019)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig is geweest vanaf de tweede helft van de 18de eeuw tot nu. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied dan ook spreken van een lage densiteit aan bebouwing.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich meerdere archeologische waarden. Het betreft een afslag in silex uit de Steentijd, greppels, kuilen, paalsporen, enkele fragmenten rood aardewerk en een bodemfragment van een bord in faience uit de Nieuwe Tijd (CAI 156978), een grafveld met grafgraven en paardengraven uit de Merovingische periode (CAI 501706), een gracht en greppelfragmenten en een cirkelvormig spoor met geglazuurd aardewerk, verbrande leem en baksteenfragmentjes uit de Nieuwe tijd (CAI 211666), delen van de Sint-Amanduskerk uit de 8ste eeuw, een kerk uit de Volle Middeleeuwen en een 17de-eeuwse priorij (CAI 503741), een fragment van een greppel uit de IJzertijd (CAI 210769), ophogingslagen en enkele grondsporen (kuilen, paalkuil, greppels) uit de Volle Middeleeuwen, een gracht en kleine veldoven uit de Late Middeleeuwen, een tweede oven, een vestinggracht, een wallichaam en puin- en mortelfragmenten uit de Nieuwe Tijd, sporen van een hospitaal uit de Volle Middeleeuwen (CAI 502277), een deel van de Middeleeuwse stadsomwalling (CAI 502295), twee greppels uit de Volle Middeleeuwen, sporen van de Laatmiddeleeuwse achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat, talrijke Laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen en een Laatmiddeleeuwse ovenstructuur, vier afvalkuilen uit de Nieuwe Tijd, restanten (voornamelijk afvalkuilen) op de achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat uit de Nieuwe Tijd en de 19de eeuw, een ophogingspakket en afval- en puinkuilen uit de 19de eeuw en twee vierkante bakstenen structuren (beerbakken?) en enkele afvalkuilen uit de Nieuwste Tijd (CAI 210767), een Volmiddeleeuwse kuil met daarin verbrand materiaal, Laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen, een Laatmiddeleeuwse ovenstructuur en muurresten en baksteenstructuren uit de Nieuwe Tijd (CAI 214453), een spoor met een randfragment van een kogelpot uit de Volle Middeleeuwen, een kleine rechthoekige kuil met twee scherfjes rood en grijs aardewerk, een paalspoor en een kuil met enkele stukjes steengoed, allen daterend uit de 16de eeuw, een 17de-eeuwse kuil met een volledig bewaard faiencebord, een 18de-eeuwse kuil met baksteenpuin, fragmenten van Delftse tegels, glas, botmateriaal en vaatwerk, een niet nader gedateerd paalspoor en twee kuilen met een runderkarkas en paardenskelet, uit de Late Middeleeuwen een kuil met vulling van brokken verbrande leem, fragmenten houtskool en kalkmortel, een aantal scherfjes grijs en rood aardewerk, een spinpotje in Raeren, een kuil met uitsluitend brandafval en houtskoolfragmenten, een rechthoekige kuil met losse vulling van puin (baksteenfragmenten, tegels, lokale veldsteen) en aardewerk (rood oxiderend gebakken waaronder grotendeels bewaarde kom met uitstaande rand en 2 horizontale oren; grijs aardewerk en steengoed), een kleine cirkelvormige kuil uit de 16de eeuw met oxiderend gebakken en geglazuurde ceramiek, een grote rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met 12 scherven, een grote puinkuil uit de 16de eeuw met bakstenen, daktegels en een nokpan, een halfcirkelvormig spoor met puinresten, tegelfragmenten en houtskoolresten, een rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met dierlijk bot, 41 scherven (voornamelijk rood aardewerk, verder nog grijs aardewerk en steengoed van Langerwehe, Raeren en Siegburg), een vierkante kuil uit de 15de eeuw met 13 stukken vaatwerk (oxiderend gebakken aardewerk, Rijlands steengoed), een rechthoekig spoor met reducerend gebakken grijs aardewerk en rood aardewerk, een onregelmatig spoor met 17 stukken aardewerk (waarvan 16 fragmenten van een pan met holle steel, papkommetje en de rand van een grape), een kuil met metaalslakken, rood aardewerk, een exotische scherp (mogelijk Valenciaans), resten van een ijzeren mes waarvan het bronzen heftuiteinde in de vorm van een griffioen/adelaar is uitgewerkt en een fragment van het Christuskind in witte pijpaaarde, een cirkelvormige kuil met Siegburgsteengoed en een tegel met swastikamotief, een paalkuil, een onregelmatig spoor met baksteenpuin en volledig bewaarde baksteen, een spoor met grijs aardewerk, Siegburg-steengoed en baksteen- en tegelfragmenten, een ondiepe greppel met komvormig

bodemverloop, een rechthoekige kuil met houtskoolrijke vulling met daarin 34 archeologische objecten (waarvan 32 scherven en bouw materiaal), een grote cirkelvormige kuil met houtskool, verband leem en 107 scherven (o.a. kookpotten, kogelpotten, kruiken, grijs aardewerk en hoogversierd aardewerk), een klein spoor met 3 scherven van karakteristiek type kruik, een rechthoekige kuil met grote scherven van grijs aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk en 1 stukje steengoed (Langerwehe), een onregelmatig spoor met 97 scherven (grijs aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, hoogversierd aardewerk, steengoed van Langerwehe), een spoor met een fragment van een gebogen pan (imbrex?), een spoor met een fragment van een nok- of dakbekroning met geprofileerde kam, overtrokken met groene glazuur (in de onderste vulling), een rechthoekige kuil met een humusrijke vulling met verbrand leem, houtskoolfragmenten, aardewerkfragmenten (grijs aardewerk), organisch materiaal (dierlijk bot, mosselschelpen) en een geglazuurde voorraadpot met Maria-opschrift, een rechthoekige kuil met onderaan een houtskoolrijk pakket van honderden scherven, een rechthoekig spoor met 27 scherven (grijs aardewerk en Rijnlands steengoed) en een kuil met veel botmateriaal en 8 scherven (grijs aardewerk, rood aardewerk, Rijnlands steengoed en steengoed van Langerwehe) (CAI-locatie 151084), de Laatmiddeleeuwse Sint-Catharinakerk met crypte, een Laatmiddeleeuwse natuursteen, een Laatmiddeleeuwse holte in de vorm van een sarcofaag met houtrestanten en menselijke beenderresten, drie bakstenen grafkelders en geglazuurde en niet geglazuurde tegelstukken in terracotta uit de Late Middeleeuwen (CAI 502263), sporen van een Volmiddeleeuwen versterkt kasteel en een Laatmiddeleeuws klooster met kerk (CAI 503740), sporen van een 18de-eeuwse brouwerij (CAI 150261) en tenslotte Laatmiddeleeuwse funderingsresten, een beperkte hoeveelheid Laatmiddeleeuws grijs aardewerk en een 17de-eeuwse beerkelder (CAI 40124).

Gezien de topografische ligging dicht bij een natuurlijke waterloop is er een verwachting op Steentijd. Het terrein ligt op een rug tussen twee valleien, waardoor er een verwachting is op Steentijdkampementen. Op basis van deze ligging en de recent vondsten in de omgeving kunnen sporensites aanwezig zijn.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap een archeologienota opgemaakt voor het terrein te Papiermolenstraat 103 in Overboelare, een deelgemeente van Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen). Op het projectgebied zal door de opdrachtgever een sporthal gebouwd worden. Deze sporthal zal ca. 1295 m² groot zijn. Aan de hoofdingang wordt een luifel voorzien van ca. 13m². Ter hoogte van de Astridlaan wordt een inrit voor laden en lossen en een opstelplaats voor de brandweer voorzien. Deze zal aangelegd worden met grasdallen. Eveneens ter hoogte van de Astridlaan wordt een terraszone aan de sporthal voorzien. Deze zal, net zoals de verharding aan de inkom, aangelegd worden met klinkers. Ten zuidoosten van de sporthal wordt nog een zone voorzien voor verdere uitbreidingen. De sporthal wordt grotendeels omgeven door dolomiet met boordsteen, die op zijn beurt omgeven wordt door een grasstrook en groenbeplanting. Er wordt een infiltratie-bekken voorzien, maar de exacte positie van dit bekken dient nog besproken te worden. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 4 243,01 m².

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er geen bebouwing aanwezig is geweest vanaf de tweede helft van de 18de eeuw tot nu.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich meerdere archeologische waarden. Het betreft een afslag in silex uit de Steentijd, greppels, kuilen, paalsporen, enkele fragmenten rood aardewerk en een bodemfragment van een bord in faience uit de Nieuwe Tijd (CAI 156978), een grafveld met grafgiften en paardengraven uit de Merovingische periode (CAI 501706), een gracht en greppelfragmenten en een cirkelvormig spoor met geglazuurd aardewerk, verbrande leem en baksteenfragmentjes uit de Nieuwe tijd (CAI 211666), delen van de Sint-Amanduskerk uit de 8ste eeuw, een kerk uit de Volle Middeleeuwen en een 17de-eeuwse priorij (CAI 503741), een fragment van een greppel uit de IJzertijd (CAI 210769), ophogingslagen en enkele grondsporen (kuilen, paalkuil, greppels) uit de Volle Middeleeuwen, een gracht en kleine veldoven uit de Late Middeleeuwen, een tweede oven, een vestinggracht, een wallichaam en puin- en mortelfragmenten uit de Nieuwe Tijd, sporen van een hospitaal uit de Volle Middeleeuwen (CAI 502277), een deel van de Middeleeuwse stadsomwalling (CAI 502295), twee greppels uit de Volle Middeleeuwen, sporen van de Laatmiddeleeuwse achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat, talrijke Laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen en een Laatmiddeleeuwse ovenstructuur, vier afvalkuilen uit de Nieuwe Tijd, restanten (voornamelijk afvalkuilen) op de achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat uit de Nieuwe Tijd en de 19de eeuw, een ophogingspakket en afval- en puinkuilen uit de 19de eeuw en twee vierkante bakstenen structuren (beerbakken?) en enkele afvalkuilen uit de Nieuwste Tijd (CAI 210767), een Volmiddeleeuwse kuil met daarin verbrand materiaal, Laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen, een Laatmiddeleeuwse ovenstructuur en muurresten en baksteenstructuren uit de Nieuwe Tijd (CAI 214453), een spoor met een randfragment van een kogelpot uit de Volle Middeleeuwen, een kleine rechthoekige kuil met twee scherfjes rood en grijs aardewerk, een paalspoor en een kuil met enkele stukjes steengoed, allen

daterend uit de 16de eeuw, een 17de-eeuwse kuil met een volledig bewaard faiencebord, een 18de-eeuwse kuil met baksteenpuin, fragmenten van Delftse tegels, glas, botmateriaal en vaatwerk, een niet nader gedateerd paalspoor en twee kuilen met een runderkarkas en paardenskelet, uit de Late Middeleeuwen een kuil met vulling van brokken verbrande leem, fragmenten houtskool en kalkmortel, een aantal scherfjes grijs en rood aardewerk, een spinpotje in Raeren, een kuil met uitsluitend brandafval en houtskoolfragmenten, een rechthoekige kuil met losse vulling van puin (baksteenfragmenten, tegels, lokale veldsteen) en aardewerk (rood oxiderend gebakken waaronder grotendeels bewaarde kom met uitstaande rand en 2 horizontale oren; grijs aardewerk en steengoed), een kleine cirkelvormige kuil uit de 16de eeuw met oxiderend gebakken en geglazuurde ceramiek, een grote rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met 12 scherven, een grote puinkuil uit de 16de eeuw met bakstenen, daktegels en een nokpan, een halfcirkelvormig spoor met puinresten, tegelfragmenten en houtskoolresten, een rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met dierlijk bot, 41 scherven (voornamelijk rood aardewerk, verder nog grijs aardewerk en steengoed van Langerwehe, Raeren en Siegburg), een vierkante kuil uit de 15de eeuw met 13 stukken vaatwerk (oxiderend gebakken aardewerk, Rijnlands steengoed), een rechthoekig spoor met reducerend gebakken grijs aardewerk en rood aardewerk, een onregelmatig spoor met 17 stukken aardewerk (waarvan 16 fragmenten van een pan met holle steel, papkommetje en de rand van een grape), een kuil met metaalslakken, rood aardewerk, een exotische scherf (mogelijk Valenciaans), resten van een ijzeren mes waarvan het bronzen heftuiteinde in de vorm van een griffioen/adelaar is uitgewerkt en een fragment van het Christuskind in witte pijpaaarde, een cirkelvormige kuil met Siegburgsteengoed en een tegel met swastikamotief, een paalkuil, een onregelmatig spoor met baksteenpuin en volledig bewaarde baksteen, een spoor met grijs aardewerk, Siegburg-steengoed en baksteen- en tegelfragmenten, een ondiepe greppel met komvormig bodemverloop, een rechthoekige kuil met houtskoolrijke vulling met daarin 34 archeologische objecten (waarvan 32 scherven en bouw materiaal), een grote cirkelvormige kuil met houtskool, verband leem en 107 scherven (o.a. kookpotten, kogelpotten, kruiken, grijs aardewerk en hoogversierd aardewerk), een klein spoor met 3 scherven van karakteristiek type kruik, een rechthoekige kuil met grote scherven van grijs aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk en 1 stukje steengoed (Langerwehe), een onregelmatig spoor met 97 scherven (grijs aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, hoogversierd aardewerk, steengoed van Langerwehe), een spoor met een fragment van een gebogen pan (imbrex?), een spoor met een fragment van een nok- of dakbekroning met geprofileerde kam, overtrokken met groene glazuur (in de onderste vulling), een rechthoekige kuil met een humusrijke vulling met verbrand leem, houtskoolfragmenten, aardewerkfragmenten (grijs aardewerk), organisch materiaal (dierlijk bot, mosselschelpen) en een geglazuurde voorraadpot met Maria-opschrift, een rechthoekige kuil met onderaan een houtskoolrijk pakket van honderden scherven, een rechthoekig spoor met 27 scherven (grijs aardewerk en Rijnlands steengoed) en een kuil met veel botmateriaal en 8 scherven (grijs aardewerk, rood aardewerk, Rijnlands steengoed en steengoed van Langerwehe) (CAI-locatie 151084), de Laatmiddeleeuwse Sint-Catharinakerk met crypte, een Laatmiddeleeuwse natuursteen, een Laatmiddeleeuwse holte in de vorm van een sarcofaag met houtrestanten en menselijke beenderresten, drie bakstenen grafkelders en geglazuurde en niet geglazuurde tegelstukken in terracotta uit de Late Middeleeuwen (CAI 502263), sporen van een Volmiddeleeuwen versterkt kasteel en een Laatmiddeleeuws klooster met kerk (CAI 503740), sporen van een 18de-eeuwse brouwerij (CAI 150261) en tenslotte Laatmiddeleeuwse funderingsresten, een beperkte hoeveelheid Laatmiddeleeuws grijs aardewerk en een 17de-eeuwse beerkelder (CAI 40124).

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied geen gebouwen hebben gestaan vanaf de tweede helft van de 18de eeuw tot nu.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitsel gemaakt worden in de te verwachten structuren.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Gezien het terrein sinds de tweede helft van de 18de eeuw onbebouwd is, wordt geen specifieke verstoring van de bodem verwacht. Toekomstige verstoringen zijn te verwachten bij de bouw van de nieuwe sporthal en het leggen van de nieuwe nutsleidingen en verhardingen.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Op het projectgebied zal door de opdrachtgever een sporthal gebouwd worden. Deze sporthal zal ca. 1295 m² groot zijn. Aan de hoofdingang wordt een luifel voorzien van ca. 13m². De funderingen zullen uitgevoerd worden volgens de plannen van de stabiliteitsstudie. Ter hoogte van de Astridlaan wordt een inrit voor laden en lossen en een opstelplaats voor de brandweer voorzien. Deze zal aangelegd worden met grasdallen. Eveneens ter hoogte van de Astridlaan wordt een terraszone aan de sporthal voorzien. Deze zal, net zoals de verharding aan de inkom, aangelegd worden met klinkers. Ten zuidoosten van de sporthal wordt nog een zone voorzien voor verdere uitbreidingen. De sporthal wordt grotendeels omgeven door dolomiet met boordsteen, die op zijn beurt omgeven wordt door een grasstrook en groenbeplanting. Er wordt een infiltratie-bekken voorzien, maar de exacte positie van dit bekken dient nog besproken te worden. Daarnaast zullen nieuwe rioleringen aangelegd worden voor regenwater (aangesloten op regenwaterputten), afvalwater en fecaal water (aangesloten op septische tank). De diameter van de leidingen varieert tussen 90 en 400 mm. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 4 243,01 m².

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich meerdere archeologische waarden. Het betreft een afslag in silex uit de Steentijd, greppels, kuilen, paalsporen, enkele fragmenten rood aardewerk en een bodemfragment van een bord in faience uit de Nieuwe Tijd, een grafveld met grafgiften en paardengraven uit de Merovingische periode, een gracht en greppelfragmenten en een cirkelvormig spoor met geglaazuurd aardewerk, verbrande leem en baksteenfragmentjes uit de Nieuwe tijd, delen van de Sint-Amanduskerk uit de 8ste eeuw, een kerk uit de Volle Middeleeuwen en een 17de-eeuwse priorij, een fragment van een greppel uit de IJzertijd, ophogingslagen en enkele grondsporen uit de Volle Middeleeuwen, een gracht en kleine veldoven uit de Late Middeleeuwen, een tweede oven, een vestinggracht, een wallichaam en puin- en mortelfragmenten uit de Nieuwe Tijd, sporen van een hospitaal uit de Volle Middeleeuwen, een deel van de Middeleeuwse stadsomwalling, twee greppels uit de Volle Middeleeuwen, sporen van de Laatmiddeleeuwse achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat, talrijke Laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen en een Laatmiddeleeuwse ovenstructuur, vier afvalkuilen uit de Nieuwe Tijd, restanten op de achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat uit de Nieuwe Tijd en de 19de eeuw, een ophogingspakket en afval- en puinkuilen uit de 19de eeuw en twee vierkante bakstenen structuren (beerbakken?) en enkele afvalkuilen uit de Nieuwste Tijd, een Volmiddeleeuwse kuil met daarin verbrand materiaal, Laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen, een Laatmiddeleeuwse ovenstructuur, muurresten en baksteenstructuren uit de Nieuwe Tijd, een spoor met een randfragment van een kogelpot uit de Volle Middeleeuwen, een kleine rechthoekige kuil met twee scherfjes rood en grijs aardewerk, een paalspoor en een kuil met enkele stukjes steengoed, allen daterend uit de 16de eeuw, een 17de-eeuwse kuil met een volledig bewaard

faiencebord, een 18de-eeuwse kuil met baksteenpuin, fragmenten van Delftse tegels, glas, botmateriaal en vaatwerk, een niet nader gedateerd paalspoor en twee kuilen met een runderkarkas en paardenskelet, uit de Late Middeleeuwen een kuil met vulling van brokken verbrande leem, fragmenten houtskool en kalkmortel, een aantal scherfjes grijs en rood aardewerk, een spinpotje in Raeren, een kuil met uitsluitend brandafval en houtskoolfragmenten, een rechthoekige kuil met losse vulling van puin en aardewerk, een kleine cirkelvormige kuil uit de 16de eeuw met oxiderend gebakken en geglazuurde ceramiek, een grote rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met 12 scherven, een grote puinkuil uit de 16de eeuw met bakstenen, daktegels en een nokpan, een halfcirkelvormig spoor met puinresten, tegelfragmenten en houtskoolresten, een rechthoekige kuil uit de 15de eeuw met dierlijk bot en 41 scherven, een vierkante kuil uit de 15de eeuw met 13 stukken vaatwerk, een rechthoekig spoor met reducerend gebakken grijs aardewerk en rood aardewerk, een onregelmatig spoor met 17 stukken aardewerk, een kuil met metaalslakken, rood aardewerk, een exotische scherf, resten van een ijzeren mes waarvan het bronzen heftuiteinde in de vorm van een griffioen/adelaar is uitgewerkt en een fragment van het Christuskind in witte pijpenaarde, een cirkelvormige kuil met Siegburgsteengoed en een tegel met swastikamotief, een paalkuil, een onregelmatig spoor met baksteenpuin en volledig bewaarde baksteen, een spoor met grijs aardewerk, Siegburg-steengoed en baksteen- en tegelfragmenten, een ondiepe greppel met komvormig bodemverloop, een rechthoekige kuil met houtskoolrijke vulling met daarin 34 archeologische objecten, een grote cirkelvormige kuil met houtskool, verband leem en 107 scherven, een klein spoor met 3 scherven van karakteristiek type kruik, een rechthoekige kuil met grote scherven van grijs aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk en 1 stukje steengoed, een onregelmatig spoor met 97 scherven, een spoor met een fragment van een gebogen pan (imbrex?), een spoor met een fragment van een nok- of dakbekroning met geprofileerde kam, overtrokken met groene glazuur, een rechthoekige kuil met een humusrijke vulling met verbrand leem, houtskoolfragmenten, aardewerkfragmenten, organisch materiaal en een geglazuurde voorraadpot met Maria-opschrift, een rechthoekige kuil met onderaan een houtskoolrijk pakket van honderden scherven, een rechthoekig spoor met 27 scherven, een kuil met veel botmateriaal en 8 scherven, de Laatmiddeleeuwse Sint-Catharinakerk met crypte, een Laatmiddeleeuwse natuursteen, een Laatmiddeleeuwse holte in de vorm van een sarcofaag met houtrestanten en menselijke beenderresten, drie bakstenen grafkelders en geglazuurde en niet geglazuurde tegelstukken in terracotta uit de Late Middeleeuwen, sporen van een Volmiddeleeuwen versterkt kasteel en een Laatmiddeleeuws klooster met kerk, sporen van een 18de-eeuwse brouwerij en tenslotte Laatmiddeleeuwse funderingsresten, een beperkte hoeveelheid Laatmiddeleeuws grijs aardewerk en een 17de-eeuwse beerkelder.

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied geen gebouwen hebben bestaan vanaf de tweede helft van de 18de eeuw tot nu.

Op de bodemkaart wordt het terrein gekarteerd als OB (onder bebouwing). Het projectgebied ligt in de Dendervallei, op ca. 100m van de Molenbeek en tussen ca. 400m en 100m van de Dender. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 28,5 en 30 meter boven de zeespiegel.

Gezien de topografische ligging dicht bij een natuurlijke waterloop is er een verwachting op Steentijd. Het terrein ligt op een rug tussen twee natte valleien, waardoor er een hoge verwachting is op Steentijdkampementen. De overgang van natte valleien naar een droge rug zorgt voor veel ecologische variatie. Hierdoor is er een sterke aantrekkingskracht op mens en dier. Steentijd werd ook reeds aangetroffen in de westelijke vallei.

Op basis van deze ligging en de recent vondsten in de omgeving kunnen sporensites aanwezig zijn.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Binnen het plangebied zal door 'GO! Onderwijs van de Vlaamse een sporthal gebouwd worden. Ter hoogte van de Astridlaan wordt een inrit voor laden en lossen en een opstelplaats voor de brandweer voorzien, aangelegd met grasdallen. Eveneens ter hoogte van de Astridlaan wordt een terraszone aan de sporthal voorzien. Deze zal, net zoals de verharding aan de inkom, aangelegd worden met klinkers. Ten zuidoosten van de sporthal wordt nog een zone voorzien voor verdere uitbreidingen. De sporthal wordt grotendeels omgeven door dolomiet met boordsteen, die op zijn beurt omgeven wordt door een grasstrook en groenbeplanting. Er wordt een infiltratie-bekken voorzien, maar de exacte positie van dit bekken dient nog besproken te worden. Daarnaast zullen nieuwe rioleringen aangelegd worden voor regenwater, afvalwater en fecaal water.

In het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. Wel zijn een niet nader gedateerd paalspoor en twee niet nader gedateerde kuilen met een runderkarkas en paardenskelet, een afslag in silex uit de Steentijd, een fragment van een greppel uit de IJzertijd, een deel van de Middeleeuwse stadsomwalling, een grafveld met grafgraven, paardengraven en delen van de Sint-Amanduskerk uit de Merovingische periode, een kerk, ophogingslagen, enkele grondsporen, sporen van een hospitaal, twee greppels, een kuil met verbrand materiaal, een spoor met een randfragment van een kogelpot en sporen van een versterkt kasteel uit de Volle Middeleeuwen, een klooster met kerk, talrijke leemontginningskuilen, twee ovenstructuren, de Sint-Catharinakerk met crypte, een natuursteen, een holte in de vorm van een sarcofaag met houtrestanten en menselijke beenderresten, drie bakstenen grafkelders, geglazuurde en niet geglazuurde tegelstukken in terracotta, funderingsresten, een gracht, een kleine veldoven, verschillende kuilen en sporen met o.a. een vulling van brokken verbrande leem, brandafval, houtskoolfragmenten, fragmenten kalkmortel, aardewerk (grijs, rood, steengoed...), een spinpotje in Raeren, oxiderend gebakken en geglazuurde ceramiek, puinresten, bakstenen en baksteenfragmenten, daktegels, een nokpan, tegelfragmenten, vaatwerk, metaalslakken, een exotische scherf, resten van een ijzeren mes met bronzen heftuiteinde, een fragment van het Christuskind in witte pijpaaarde, Siegburgsteengoed, een tegel met swastikamotief, een paalkuil, een ondiepe greppel met komvormig bodemverloop, 3 scherven van karakteristiek type kruik, een fragment van een gebogen pan (imbrex?), een fragment van een nok- of dakbekroning met geprofileerde kam, organisch materiaal en een geglazuurde voorraadpot met Maria-opschrift uit de Late Middeleeuwen, greppels en greppelfragmenten, kuilen, paalsporen, enkele fragmenten rood aardewerk en een bodemfragment van een bord in faience, een gracht met geglazuurd aardewerk, verbrande leem en baksteenfragmentjes, een oven, een vestinggracht, een wallichaam, puin- en mortelfragmenten, 4 afvalkuilen, muurresten en baksteenstructuren uit de Nieuwe Tijd, een kleine rechthoekige kuil met twee scherfjes rood en grijs aardewerk, een paalspoor en een kuil met enkele stukjes steengoed uit de 16de eeuw, een kuil met een volledig bewaard faiencebord, een beerkelder en een priorij uit de 17de eeuw, een kuil met baksteenpuin, fragmenten van Delftse tegels, glas, botmateriaal en vaatwerk en sporen van een brouwerij uit de 18de eeuw, een ophogingspakket en afval- en puinkuilen uit de 19de eeuw, twee vierkante bakstenen structuren (beerbakken?) en enkele afvalkuilen uit de Nieuwste Tijd en tenslotte sporen van de achtererven van de bewoning langs de Oudenaardsestraat uit de Late Middeleeuwen, de Nieuwe Tijd en de 19de eeuw gevonden.

Vanaf de tweede helft van de 18de eeuw tot nu is het projectgebied onbebouwd geweest.

Gezien de topografische ligging dicht bij een natuurlijke waterloop is er een verwachting op Steentijd. Steentijd werd ook reeds aangetroffen in de westelijke vallei.

Sporensites kunnen omwille van de topografische en geografische kenmerken eveneens verwacht worden.

GEPA/19/01/08/32 - Digitale aanmaak

Figuur 36: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2019)

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Bartholomieux, Bart, Michelle Arnouts, Tina Bruyninckx, en Daphné Veraart. "Archeologienota Geraardsbergen Reepstraat (prov. Oost-Vlaanderen)". Verslag van Resultaten. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv, 2016.

Bogemans, F., red. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart - kaartblad 29, Kortrijk*. Vlaamse overheid, dienst Natuurlijke Rijdommen, 2007.

Buckens, Marieke, Ruben Pedde, en Bart Cherretté. "Geraardsbergen - Sporthal. Bouw van een nieuwe sporthal". Vlierzele: SOLVA, 2017.

Claus, Annelies, en Camille Krug. "Archeologienota Geraardsbergen, Hunnegem Deel 2". Verslag van Resultaten. Bassevelde: BAAC Vlaanderen bvba, december 2016.

Cryns, Jasmine, en Pieter Laloo. "Geraardsbergen - Duytsenkouter: Archeologienota Deel 2: Verslag van Resultaten 2016K8". Verslag van Resultaten. Bredene: Ghent Archeological Team bvba, 2016.

Devroe, Annika. "Archeologienota - Programma van Maatregelen Geraardsbergen - Penitentenstraat". Programma van Maatregelen. Mechelen: Annika Devroe, februari 2017.

Devroe, Annika. "Archeologienota - Verslag van Resultaten Geraardsbergen - Penitentenstraat". Verslag van Resultaten. Mechelen: Annika Devroe, februari 2017.

Herremans, Davy. "Archeologienota Geraardsbergen - Overboelare, Kloosterstraat". Verslag van Resultaten. Sint-Amansberg: Goed in Erfgoed Comm. V., 2017.

Herremans, Davy. "Archeologienota Geraardsbergen - Overboelare, Kloosterstraat Deel 3". Programma van Maatregelen. Sint-Amansberg: Goed in Erfgoed Comm. V., 2017.

Kaszas, Gabriella. "Archeologische evaluatie van het bodemarchief in de Lessensestraat 91, Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen)". Verslag van Resultaten. Aartselaar: ABO nv, november 2017.

Kaszas, Gabriella, en Anna De Rijck. "Archeologische evaluatie van het bodemarchief in de Lessensestraat 91, Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen)". Programma van Maatregelen. Aartselaar: ABO nv, oktober 2017.

Marchal, Clémence. "Archeologische evaluatie van het bodemarchief in de achtertuinen van de Buizemontstraat, de Molenstraat en Sasweg (zonder nummer), Geraardsbergen". Verslag van Resultaten. Aartselaar: ABO nv, januari 2017.

Reyns, Natasja, en Bénédicte Cleda. "Archeologienota Goeferinge (Geraardsbergen) - Overpoort (fase 2)". Verslag van Resultaten. Temse: All-Archeo bvba, 2016.

Van Ranst, E, en C Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Van Remoorter, Olivier, en Mike Creutz. "Nota Geraardsbergen, Lessensestraat 91". Verslag van Resultaten. Bassevelde: BAAC Vlaanderen bvba, januari 2018.

Vermeersch, Jeroen, en Elly N.A. Heirbaut. "Verbouwing Schoolgebouw Buizemontstraat 70, Geraardsbergen. Archeologienota". Verslag van Resultaten. Halle-Zoersel: LAReS bvba, december 2017.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Geraardsbergen". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120077>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Geraardsbergen". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120329>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 17 januari 2017.
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Overboelare". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2019.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120338>.

Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2017.
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

"Geraardsbergen". In *Wikipedia*. Geraadpleegd 4 januari 2019.
<https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Geraardsbergen&oldid=52663202>.

"Overboelare". In *Wikipedia*. Geraadpleegd 4 januari 2019.
<https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Overboelare&oldid=52865121>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.....	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2019) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019).....	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2019).....	7
Figuur 5: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019).....	9
Figuur 6: Inplanting van nieuwe sporthal (architectengroep A4, 2019).....	10
Figuur 7: Rioleringsplan (architectengroep A4, 2019).....	10
Figuur 8: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)	11
Figuur 9: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2019).....	13
Figuur 10: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019)	13
Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in Z-N richting (Geopunt, 2019).....	14
Figuur 12: Geraardsbergen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2019)	14
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2019).....	15
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2019)	16
Figuur 15: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016)	16
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2019)	17
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2019)	18
Figuur 18: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2019).....	19
Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2019).....	19
Figuur 20: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2019)	23
Figuur 21: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2019)	27
Figuur 22: Detail uit de Villaretkaat met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019)	29
Figuur 23: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2019).....	30
Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2019).....	31
Figuur 25: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2019)	31
Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2019)	32
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019).....	32
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019).....	33
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019).....	34
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019).....	34
Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981-1989 (Cartesius, 2019) 35	
Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019).....	36
Figuur 33: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2005-2007 (Geopunt, 2019).....	36
Figuur 34: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2013 (Geopunt, 2019)	37
Figuur 35: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2014 (Geopunt, 2019)	37
Figuur 36: Synthesepan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2019).....	45

7 PLANNENLIJST

GEPA/19/01/08/1 - Digitale aanmaak.....	6
GEPA/19/01/08/2 - Digitale aanmaak.....	6
GEPA/19/01/08/3 - Digitale aanmaak.....	7
GEPA/19/01/08/4 - Digitale aanmaak.....	9
GEPA/19/01/08/5 - Digitale aanmaak.....	11
GEPA/19/01/08/6 - Digitale aanmaak.....	13
GEPA/19/01/08/7 - Digitale aanmaak.....	13
GEPA/19/01/08/8 - Digitale aanmaak.....	14
GEPA/19/01/08/9 - Digitale aanmaak.....	15
GEPA/19/01/08/10 - Digitale aanmaak.....	16
GEPA/19/01/08/11 - Digitale aanmaak.....	17
GEPA/19/01/08/12 - Digitale aanmaak.....	18
GEPA/19/01/08/13 - Digitale aanmaak.....	19
GEPA/19/01/08/14 - Digitale aanmaak.....	19
GEPA/19/01/08/15 - Digitale aanmaak.....	23
GEPA/19/01/08/16 - Digitale aanmaak.....	27
GEPA/19/01/08/17 - Digitale aanmaak.....	29
GEPA/19/01/08/18 - Digitale aanmaak.....	30
GEPA/19/01/08/19 - Digitale aanmaak.....	31
GEPA/19/01/08/20 - Digitale aanmaak.....	31
GEPA/19/01/08/21 - Digitale aanmaak.....	32
GEPA/19/01/08/22 - Digitale aanmaak.....	32
GEPA/19/01/08/23 - Digitale aanmaak.....	33
GEPA/19/01/08/24 - Digitale aanmaak.....	34
GEPA/19/01/08/25 - Digitale aanmaak.....	34
GEPA/19/01/08/26 - Digitale aanmaak.....	35
GEPA/19/01/08/27 - Digitale aanmaak.....	35
GEPA/19/01/08/28 - Digitale aanmaak.....	36
GEPA/19/01/08/29 - Digitale aanmaak.....	36
GEPA/19/01/08/30 - Digitale aanmaak.....	37
GEPA/19/01/08/31 - Digitale aanmaak.....	37
GEPA/19/01/08/32 - Digitale aanmaak.....	45